

«Si todas las casas que reciben es en dialecto catalán hiciesen lo que hago el catálogo que me ha enviado y me devuelvo en la forma que se merecen, deberían la atención y consideración que tienen con los Españoles los desagradados e indignos separatistas que después saltar a España y Españoles (por per-

los perversos desgobernantes) todavía tenéis el cinismo y sinvergüenza de pretender vendernos géneros.»

Desinterès

Amb motiu de la festa major del Poble Nou, la cantatriu Maria Espinalt, que s'ha ciat a la dita barriada, el dijous passat representà *La Traviata* a la coneguda societat recreativa L'Aliança.

—Però, veurà, Maria—li deia un de la comissió de festeigs—. Nosaltres tenim moltes despeses i desitjariem que...

—No, no—saltà la senyoreta Espinalt amb la seva decisió acostumada—. Jo, en benefici de la barriada, que me l'estimo molt, no cobraré res aquesta vegada.

—Tant com res...

—Així, tal com ho sent, Només, vaja!, donin-me dues-centes entrades per a repartir entre les meves amistats...

També es diu així

Abans de començar l'acte quart de *La Traviata*, aquell en què la vida de la protagonista s'extingeix pausadament fins que mor, un amic anà al camerino de la gentilíssima cantatriu.

—Et felicito, Maria—li digué—. Ets tan bona triple com bona actriu.

—Doncs ja ho veuràs, ara—li respongué animadament la senyoreta Espinalt—. Ja veuràs quina mort que faré, quan m'arribi, en aquest quart acte, el moment de «dinyar-la»...

Facilitat

Durant la temporada que ara fa uns dos anys féu Maria Espinalt al Liceu (quan tot just es trobava a l'abada de la seva carrera artística), ocorregué la següent anècdota:

Era dia d'assaig. La jove i dinàmica soprano s'assegué en una cadira al mig de l'escenari, disposada a cantar.

El director d'orquestra li advertí que, per a cantar, estaria millor dreta, sobretot per a poder recèlir més bé en fer els aguts. La nostra cantatriu li respongué familiarment, amb tota la seva innata espontaneïtat:

—No ho cregui; m'és igual. A casa, aquests aguts, fins els trec quan estic al W. C... (accepti's l'eufemisme).

Conseqüències

Segons rumors, la nova directiva del F. C. Barcelona ha anat convocant els jugadors i els ha rebut amb l'agradable sorpresa d'un augment de sou.

Sembla que el Júpiter, que diumenge passat encaixà deu gols, fou la víctima de la compenetració que entre directius i jugadors ha nascut tan... espontàniament.

Relativitat

Tothom parla, dins els medis esportius, de la fortuna del nou mig-centre del Barcelona el jugador Berkessy, el qual posseeix —diuen— dos *roadsters* magnífics.

—A En Berkessy no li devia fer cap efecte això de l'augment de sou—comentava diumenge passat un dels socis fundadors del dinari, li devien rebaixar alguna coseta—li féu el del costat.

Presentació

Diumenge passat, la dansarina Emma Maleras donà un recital a Cerdanyola del Vallès. El presentador de la inquieta Maleras era un taxista de la localitat, el qual, entre altres coses saboroses, digué d'*El Amor brujo* de Falla el que segueix:

—Aquesta dansa la ballen els gitanos per *ahuyentar* els mals esperits.

Sort que En Sebastià Gasch, actualment malalt, no era al pati de butaques!

El gel i la carn

Uns amics, a la terrassa d'un cafè, parlen sobre el reportatge *L'Odissea* del *Txetliushkin* que ve publicant cada dia *La Publicitat*.

La conversa s'atura bona estona sobre les setmanes de vida que els naufrags menaren sobre el banc de gel.

El pintor Ramon Calsina, present a la conversa, reflexiona:

—Aquests sí que serien homes a propòsit per a les neveres de les carnisseries...

A temps nous...

Tot fumant el cigarret al volt de la taula de cafè, a un dels contertulians li cau la cendra dins del vas.

—No hi fa res—diu un amic farmacèutic—. La cendra no és dolenta, ans al contrari.

—Sí—fa En Calsina—. Crec que actualment ja hi ha menjadors de cendra i tot...

John Dillinger

“l'enemic públic número 1”

(Acabament)

REAPAREIX NEEL

Ja hem dit que la banda, en escapar-se de la presó, havia capturat un policia anomenat Neel per a fer-lo servir de rehens.

Havien passat setmanes sense saber-se res d'ell, i la seva dona i dues nenes, que vivien a Corydon, s'havien posat dol.

Un vespre, un individu esparracat, amb una barba de vuit dies, entrava en una ca-

tatar que aquell home que havien conduït al post de policia sense amoinar-s'hi gaire, era un dels criminals més perillosos dels Estats Units, el cap del qual era posat a preu, l'assassí de Saber.

Pocs dies després, la policia de Chicago agafava un altre afiliat de la banda, Hilton Crouch, que mig s'havia retirat de l'ofici. Havia assaltat uns quants bancs sota la direcció de Dillinger, i amb els guanys havia comprat una cerveseria, després de casar-se amb una noia de setze anys.

El cadàver de Dillinger

bina telefònica de Gary i demanava el número de Neel.

—Sóc jo, el teu marit. Estic sà i lliure...

La dona de Neel caigué desmaiada. El capità Leach, avisat, corregué en auto a Gary a veure el seu subordinat. Aquest contà una història embolicada que semblà sospicosa al capità.

Durant la conversa, trucà el telèfon i Leach fou informat, des de Hammond (Indiana), que havia estat capturat un altre bandit.

George Nelson
(Baby Face)

El capità sortí a tot gas cap a Hammond. Un taxista d'aquesta ciutat es va adonar del vestit de presidari sota de l'abric d'un client que li llogava el cotxe per anar a Johet (Illinois).

Pretextant que havia de telefonar al seu amo que sortia per a un viatge llarg, telefonà en realitat a la policia.

Al cap de cinc minuts, aquell client es veia voltat d'agents revòlver en mà i James Clark, car era ell, es rendí sense resistència.

Aviat tocava el torn a Harry Copeland, guàrdia de corps i xofer de Dillinger, de deixar-se agafar en circumstàncies curioses.

Fortament refredat, provà de curar-se amb un tip de whisky, i, borratxo com una sopa, va tenir un accident d'auto en un carrer de Chicago. Els agents que l'havien detingut es quedaren parats en cons-

Però Dillinger seguia intromissable. Quines noves malifetes preparava? Aviat es podria saber.

El professor Steinbach, de la Universitat de Danville, s'havia aturat a adobar un pneumàtic. Per casualitat, col·li un diari amb un gran títol: *Tota la policia dels Estats Units a la recerca de Dillinger*. Un article relatiu al governador d'Indiana i portant el seu domicili era enquadrat amb llaips vermell.

El professor portà la seva troballa al comissari de policia, el qual es prengué la cosa ben seriosament. Dillinger era perfectament capaç de preparar un atemptat contra el propi governador.

Un núvol de detectius s'escampà per la regió. La casa del governador era guardada dia i nit. Totes les carreteres, en un radi de cinquanta milles al voltant de Danville, no s'aturaven a passar a posar-se a sorra perquè tot vehicle hagués de parar.

Però Dillinger havia pogut escapar-se i refugiar-se a Chicago amb els seus còmplices.

Passaren setmanes, i tota la policia de Chicago recercava els bandits.

NOU FRACÀS

Un dia, els autos policials proveïts de ràdio reberen per T. S. F. l'ordre d'anar a un garatge del 5320 de Broadway i agafar una parella que hi havia dut, perquè hi fos adobat, un auto robat.

El sergent Shanley, citat dues vegades per actes de valor i pare de quatre criatures, tenia el seu cotxe prop del garatge indicat i fou el primer d'arribar-hi.

La parella, en aquell moment, estava passant comptes de la reparació.

—Mans enlaire!—cridà el sergent—. Hi ha ordre de detenció!

Passant ràpidament les mans per sobre els vestits de l'home, constatà que no duia cap arma a les butxaques. El sergent enfundà el seu revòlver. De sobte, amb una rapidesa prodigiosa, l'home es ficà la mà dreta sota l'aixel·la esquerra i en tregué un revòlver.

Shanley caigué, amb una bala al cap i una altra al pit. Una hora més tard moria a l'hospital.

Arribava un altre policia, Hopkins, corrent. Va veure com l'home i la dona sortien per una porta accessòria del garatge.

Hopkins pogué agafar la dona, però l'home s'escapà solars enllà.

La detinguda declarà dir-se Elaine Kent i que el seu company es deia John Smith. Però havia viscut a l'hotel Chapman, el porter del qual, quan veié unes quantes fotografies de membres de la banda Dillinger, reconegué sense vacillar el company fix d'Elaine. Era Jack Hamilton, «el dels tres dits».

El personal del garatge confirmà l'afirmació del porter.

Aquest crim posà el capità Leach sobre noves pistes, i encaminà les seves investigacions cap a la ciutat de París (Illinois), on tot feia suposar que la banda s'hi amagava.

Acompanyat de dinou policies, Leach arribà un dia, a les quatre del matí, a París. En col·laboració amb la policia local, descobrí, aturat davant d'un hotel, un auto pertanyent als bandits.

Era qüestió d'esperar que sortissin i agafar-los morts o vius.

A les onze, un home i dues dones sortien de l'hotel i s'enfilaven a l'auto. El policia Teague s'abalancà contra l'home que duia el volant, i com que aquest anava a treure's un revòlver de sota la seva jaqueta blindada, disparà contra el bandit. El tinent Butler va córrer a ajudar-lo. En el moment que Teague estirava el bandit fora de l'auto, rebé una bala al mig del front.

De tots cantons acudiren policies i els ocupants de l'auto foren detinguts. Les dues dones eren: Ruth Spencer, de San Diego (Califòrnia), i Frances Colin, de Sterling (Illinois). Quant a l'home, la presa era bona: es tractava d'Ed Shouse, un dels lloctinents de Dillinger.

Però aquest darrer seguia intromissable. Informacions fantàstiques assenyalaven la seva presència en tot de ciutats, però sempre debades.

A l'últim, el cap de policia rebé una confidència seriosa.

Dillinger, que era massa fàcil de reco-

nèixer per una cicatriu que tenia a la cara, es feia operar per un cirurgià, el doctor Charles Eye, que no sospitava pas que aquell cap, d'embellir el qual tenia l'encàrrec, estava posat a preu.

Aquesta vegada el parany fou preparat amb una cura particular.

El capità Leach sabia el número del cotxe que esperava Dillinger davant de la porta del cirurgià. No calgué esperar gaire; l'endemà, l'auto hi era.

En la mateixa direcció de l'auto del bandit, a cinquanta metres de distància, s'estacionaren dos autos de la policia. A l'entrada dels carrers laterals, d'altres autos policials havien d'impedir tota fugida. Per últim, darrera el cotxe de Dillinger, es posà, dirigit en el mateix sentit, un cotxe, a punt d'atacar per darrera.

Totes les escapatòries quedaven guardades.

Dillinger sortí. Una dona l'esperava dintre l'auto. Els cinc cotxes de la policia bes-canviaren un senyal lluminós. La dona compregué de seguida el perill.

—John—cridà—, estem cuits!

Dillinger es precipità al volant, i amb una sorprenent presència d'esperit, engegà, posà marxa enrera, passà fregant el cotxe apostat darrera seu, girà enmig del tràfic, i fugí a tot gas al llarg d'un bulevard, en una direcció en angle recte amb la que els agents esperaven que pendria. Quan els autos carregats de policies es posaren a perseguir-lo, després d'haver virat, havien perdut un temps preciós. El cotxe de més a prop del del bandit, el de darrera seu, fou l'últim d'empendre la cacera.

Un dels autos policials començà a guanyar terreny. Quan estigué a prop del de Dillinger, set bales, tirades per aquest o per la dona, trencaren el parabrisa i xiularen a les orelles dels agents.

Un d'aquests, dret a l'estrep, tirà cinquanta bales, pel cap més baix, als fugitius, en el transcurs d'un empait de dotze quilòmetres. Des de dintre li anaven passant revòlvers carregats. Però el cotxe de Dillinger era més ràpid i, una vegada més, aconseguí escapar-se. El seu auto fou trobat hores més tard, amb nombrosos impactes.

En el seu despatx, el capità Leach, inaccessible al decoratament, consultà la pàgina del *dossier* Dillinger on constaven els resultats adquirits.

Feia quatre mesos de la sensacional evasio de la presó d'Indiana.

John Hamilton

El full deia:

«John Dillinger, enemic públic n.º 1 i la seva banda.

»Resultats en 1.º de gener de 1934:

»Morts: Jenkins, Katzewitz, Tattlebaum i Ginsberg.

»Detinguts: James Clark, Shouse, Capeland i Crouch.»

CAPTURA

Els esdeveniments es van succeir enguany. Dillinger fou detingut en circumstàncies ben imprevistes.

El 24 de gener es va calar foc en un hotel de Tucson (Arizona).

Uns clients, obligats a fugir-ne a tota pressa, oferiren als bombers una bona recompensa si els podien salvar els bagatges.

Desafiant mil perills, els bombers aconseguiren entrar en les habitacions indicades i apoderar-se de les maletes.

La quantitat promesa els fou donada a l'acte. Però quina sorpresa més gran, en tornar al quarter, quan un d'ells, fullejant negligentment un magazine policia, reconegué, entre les fotografies de subjectes buscats per la policia, un dels de la colla de Dillinger que era un dels generosos clients de l'hotel incendiari!

Avisada immediatament la policia, Dillinger i quatre còmplices seus eren caçats.

Però encara havia d'escapar-se una vegada més de la presó, i tenir altre cop mobilitzada contra d'ell tota la policia dels Estats Units.

BALANÇ

Finalment, aquesta sortí amb la seva. Dillinger fou mort a la sortida d'un cinema de Chicago, sense haver tingut temps de treure's el revòlver.

Què queda avui de la sinistra banda? Pierpont i Charles Makley han estat condemnats a mort. Només John Hamilton i George Nelson, dit *Baby Face* (cara de nen) estan en llibertat.

El darrer diuen que ha jurat venjar la mort de Dillinger.

FRANCK A. WHITE
(Exclusiva de MIRADOR)

LAPERITIV

El setembre redemptor. — Fa tres setmanes que em lamentava elegiacament de la transformació que aquests darrers anys han sofert les nostres platges més estimades, i concretava els meus plans al paisatge de Port de la Selva, que és allí on tinc costum de venir a treballar i a somiar una mica. L'agost, com a tot arreu, ha convertit això en una imponent mascarada nacional i internacional. El paisatge i el clima, per adaptar-se una mica a la mascarada i al fum i al tuf d'oli dels autos i dels autocars, ha vestit la muntanya de boirosos calitges, ha estat pròdig en maltempades de vent i d'aigua, i les espalltes nues d'un esnobisme baratet han agafat pel capvespre la qualitat d'aquella clàssica pell de gallina, engendradora de refredats i altres molèsties. L'agost a les acaballes ha adoptat però una temperatura més enraonada, i a mesura que l'aire s'ha anat descongestionant de les màscares de l'estiu i del turisme, s'ha tornat cristal·lí i diàfan, d'una diafanitat tèbia i meravellosa.

Ara som a mig-setembre, i tota la gent explotadora dels paisatges de postal i de l'emoció fàcil ha desaparegut completament. Els estiuers s'han acabat, i el Port de la Selva, amb els seus habitants naturals i la seva natural bellesa, em posa cada matí als llavis aquell gustet de sal i d'algues podrides que és exactament el mateix gust que em va commoure la primera vegada que vaig arribar a aquesta platja.

Com que es pot dir que dels forasters se n'ha anat tothom i només quedem dos o tres gats coneixedors de la malícia de les espines del país, em passa que quan de bona hora vinc de l'estanc o de cal carnisser de comprar una terça de botifarres de perol, i em trobo els mariners estibats al carrer, vestits amb la roba negrenca i pelada de la tardor, em solen mirar amb uns ulls mig d'estranyesa mig de burla. I em fa l'efecte que les mirades dels mariners em diuen:

—Què fas, beneït, que no te'n vas? No veus que això ja no és per tu? Au, cap a Barcelona, a treballar, gandul!

Encara que entre els mariners i jo hi ha una amistat de molts anys, estic segur que no puc escapar-me de llur censura primària.

I no és que jo tingui por de la gent, sinó tot el contrari, ni sigui un solitari contemplador de platges, però és que estic convençut, per experiència, que l'íntim secret del paisatge de Port de la Selva només pot apreciar-se entre els primers somriures de la tardor i en les calmes tèbies de l'hivern. I com que quan hem deixat els romanticismes turbulents de l'adolescència l'únic que en definitiva ens interessa és l'íntim secret de les coses i les persones, com més íntim millor, resulta que si deixo allargar el setembre entre el ventre i les costelles d'aquests llaguts negrems i entre la xarxa humida i abandonada, no faig res més que un acte de sà i productiu egoisme.

Ara les tardes el mar arriba a una tranquil·litat de planxa metàl·lica; la pell gruixuda i lluent de l'aigua varia entre l'indigo, el negre i el color de cendra mullada, que són els colors de la intel·ligència i de la pau. I de vegades, quan jo me'n vaig a la platja, veig un mar que tot nedant es pot mastegar materialment i deixa a la llengua un gust de nervís de peix. La muntanya enorme de Sant Pere de Roda, que és el teló de fons de la meua cambra, ara arriba a la precisió i al detall microscòpics, sense perdre la gràcia d'aquest bloc immens obert impudicament al sol amb uns tonalitats de costella torrada, puc veure les fulles de farigola del cim, i el tudó esferèic que s'amaga dins del cor d'una alzina llunyana. Les vinyes són la barba de vuit dies del paisatge pelat; una barba tenyida de sulfat de coure en els indrets ombrívols, que es converteix en maragda aigualida i transparent allí on bat el sol. Entre la capa compacta i envernissada de les vinyes es veu de tant en tant la roca picada de juli-vert, d'un escamot de pins estantissos, i els grans de pebre empolsinats de plata d'unes oliveres de poca vida. Els pescadors que es defensen amb una mica de pesca i una mica de vinya, es dediquen a tallar el raïm de dies i a calar la xarxa de nits, i és per això que ara els pescadors no dormen mai. El raïm d'aquest país és negre i dolçíssim, de granet petit; premut dintre les samals sembla una pasta fluida amb una olor que retorna els morts. És l'únic raïm que pot quedar una mica digne dins d'aquest paisatge d'aeròlit i de pedres rostites.

Aquests dies els mariners han pescat molta anxova. A les cinc del matí o més aviat em desperten els crits de les barques que arriben al moll carregades de peix. La badia a aquelles hores és d'un naure agonitzant, amb ombres avinades i bilioses, d'aquell to submari que es pot apreciar en les entranyes de les tonyines acabadades d'obrir.

L'aire de setembre manté tot el dia l'olor intensa de les anxoves barrejades amb l'aigua i la sal, i dona al Port, no aquell aire de misèria del Port de l'estiu, sinó un element gras, saturat d'aquesta fortor primària de l'escata del peix, quan el peix mor a quintars, arrapat per la ganya al filet de les xarxes, rígids, platejats i sense escarfalls, podríem dir com un home.

Com que es pesca una mica més del corrent, els pescadors van més al cafè, i a les nits el cafè adquireix una positiva grandesa.

I el setembre, tranquil, sense ponents ni tramuntanes, amb un sol que pica tot el que té de picar i amb un tall de lluna tan dramàtic com convingui, va descobrint cada dia imprevistes delicadeses al paisatge i va treient del fons de l'aigua aquest alcohol misteriós i fosforescent que fa que un es miri el mar amb un cert pànic.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

MOBLES DE QUALITAT

Del més senzill al més luxós

Estalviareu un 40 per 100 als tallers de

R. SIN ROSSELLÓ, 242 interior

(Passatge de Gràcia)

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Telèfons 21245 - 16552

MAGNIFICA I UNICA OCASIÓ

Magnífica i única ocasió que se li ofereix per a realitzar el desitjat creuer turístic i cultural a les Illes Canàries amb la motonau de luxe *Villa de Madrid*.

Viatge patrocinat per la Universitat Autònoma de Catalunya en col·laboració amb el Patronat Provincial de Turisme de Canàries. Sortida 29 de setembre.

11 dies d'incomparable viatge:

Primera classe: 660 pessetes.

Segona classe: 530 pessetes.

Tercera classe: 328 pessetes

Visites i excursions compreses.

Conferències a bord per eminents catedràtics, festes, recepcions, etc.

Sol·liciteu immediatament el programa oficial i informes a les oficines de Viatges Marsans, S. A., Rambla de Canaletes, 2 i 4, Barcelona.

RICINO GOLOSO

DELICIOSO

PURGANTE

ELS RESULTATS DE LA TOSSUDERIA

Georges Claude

Parlant de les seves experiències sobre la utilització de l'energia tèrmica del mar, Georges Claude deia un dia:

—En tot això només em reconec una virtut que s'assembla terriblement a un defecte: la tossuderia. Si, sóc tossut, havent reconegut en el curs de la meua carrera fins a quin punt la tossuderia és una virtut necessària, potser la més útil a un inventor. En tot el que he fet, no he abastat mai l'èxit immediat. Moltes vegades he conegut el dubte i el descoratjament. Si hagués aflluït a la primera prova, no hauria produït mai res... Ara que, perquè la tossuderia no sigui la més perillosa de totes les coses, cal que es repengui en una base racional i un personal abnegat.

I, adreçant-se a uns joves enginyers, deia encara:

—Per tot el que us he dit, veureu que la invenció, o més aviat la idea inventiva, no és res en comparació amb l'energia moral i la perseverança, que n'és una forma. Energia en les dificultats i en els entrebancs tècnics pròpiament dits, per descomptat. Energia en les dificultats materials, en les dificultats de diners, encara es pot admetre. Però el que és dolorós, és que la major energia cal esmerçar-la contra els homes.

Georges Claude va néixer a París el 24 de setembre de 1870. El seu pare no pogué consagrar sinó esforços personals a la seva educació científica i moral. Si va estudiar a l'Escola de Física i de Química — diu ell mateix —, en comptes de fer de drapaire o de vendre castanyes, és perquè l'Escola, en aquella època, concedia una pensió de 50 francs mensuals als alumnes.

En 1900 era empleat de la Companyia de Tramvies, amb 100 francs mensuals. Després, cap de laboratori en una fàbrica municipal d'electricitat. Debutà com a inventor en el domini de l'electricitat i escriví *L'Electricitat a l'abast de tothom*, obra que premià l'Acadèmia de Ciències.

Després es dedicà a les aplicacions pràctiques de la termodinàmica dels gasos. En col·laboració amb Kess estudià l'acetil·lè dissolt i a llurs treballs es deu l'extensió de nombroses aplicacions d'aquest gas: il·luminació, soldadura, tall oxiacetil·lè de metalls, etc.

El carbur de calci era obtingut, amb rendiment mediocre, gràcies a forns elèctrics. Claude pensà extreure'l per un procediment tèrmic gràcies a l'oxigen, i, en conseqüència, hagué d'ocupar-se de l'extracció de l'oxigen de l'aire d'una manera fàcil i econòmica i en grans masses. La líquefacció de l'aire li semblà la millor.

Tot i que l'eminent físic D'Arsonval havia escrit: «La líquefacció industrial de l'aire no és solament una revolució científica, sinó sobretot una revolució econòmica i social», quan Claude es posà a l'obra, en 1899, no trobà sinó escepticisme i burles. Però ell, ja ho hem retret en començar, és tossut, com s'anirà veient, i sortí amb la seva. Al cap de prop de trenta anys, parlant de la Societat de l'Air Liquide, podia dir: «Fundada en 1903 amb un capital de 50.000 francs... avui té a França 30 fàbriques d'oxigen, 5 a Bèlgica, 5 al Japó, 10 al Canadà, etc.; ha creat filials en molts països estrangers, com l'Air Reduction Co., dels Estats Units, que amb un capital de 400 milions de francs explota 40 fàbriques d'oxigen amb els seus aparells. En resum, el capital esmerçat en tot el món en els nostres afers d'oxigen solament, passa dels mil milions de francs.»

La líquefacció de l'aire ha trobat nombroses aplicacions industrials i ha permès d'obtenir a poc preu els seus components, entre ells els gasos rars neon i heli, el primer popularitzat pels tubs que han modificat l'aspecte de les ciutats i el segon destinat a omplir dirigibles.

En 1928, en el transcurs d'una «experiència electoral», Claude, amb gran divertiment del públic, va fer algunes conferències amb experiments amb aire líquid. Es conta que a la sortida, un elector deia:

—Es un famós prestidigitador. Ens ha fet uns quants trucs sorprenents. Estarà molt bé a la Cambra.

Precisament quan esclatà la guerra, Claude i D'Arsonval estudiaven els explosius d'oxigen líquid. Malgrat l'informe favorable de la Comissió superior d'Invents, els projectes de Claude toparen amb la rutina militar. Però ell no abandonà les seves recerques destinades a la defensa nacional.

Acabada la guerra, Claude hagué de sostenir una lluita aferrissada per a fer adoptar el seu procediment d'obtenció de l'amoníac sintètic. Després de campanyes violentes, i a despit de l'hostilitat de part del món oficial, l'inventor sortí amb la seva, i alguns anys més tard la producció d'amoníac sintètic pel procediment Claude era de 200 milions de francs anuals.

Finalment, Georges Claude començà una nova batalla: es proposà d'explotar industrialment la diferència de temperatura existent entre la superfície i el fons dels mars tropicals.

D'Arsonval, en 1881, n'havia parlat en un article de la *Revue Scientifique*; l'americà Campbell (1913) i els italians Dornig i Boggia (1922) havien desenvolupat la idea. Però

ningú no pensava que es tractés sinó d'una experiència de laboratori. Calia que Georges Claude, amb la seva obstinació, es proposés de donar-li realització industrial, sense fer cas de les crítiques que qualificaven d'utòpica la idea, ni dels contratemps descoratjadors.

Segons el principi de Carnot, fonamental en termodinàmica, en la màquina de vapor el treball és produït per la «caiguda de calor» entre la caldera i el condensador. És a dir, que per a produir energia mecànica

Georges Claude

basta disposar d'una font calenta i una de freda que restin pràcticament a la mateixa temperatura. L'aigua superficial del mar dels països tropicals està, al mig de l'hivern, escalfada pel sol, a una temperatura de 25°, mentre que a les profunditats és de 4°. El mar és doncs una veritable màquina tèrmica, a la qual cal donar els òrgans suplementaris. És sabut que l'aigua emet sempre vapor i que basta disminuir la pressió que actua sobre d'ella perquè bulli a menys de 100°. Aquest és, sumàriament exposat, el principi teòric de la idea de Claude.

El 15 de novembre de 1926, Claude i Bouché realitzaren una petita experiència, davant l'Acadèmia de Ciències, que semblava només de física recreativa: una petita turbina fou posada en acció pel vapor obtingut entre una caldera a 24° i un condensador a 4°, treballant a una pressió de 3 centèsimes d'atmosfera.

Després, en 1928, amb mires a l'exploració industrial, fou feta, al riu Meuse, prop de Lieja, una instal·lació merament experimental, en què l'aigua havia d'ésser escalfada amb carbó; utilitzant una diferència de temperatura de 10°, es féu funcionar una turbina de 60 kw.

Satisfets de l'experiència, Claude i Bouché decidiren l'experiència de Cuba. Es tractava d'introduir un tub collector de l'aigua a 600 m. de profunditat. Però, perquè el tub arribés a aquesta fondària, calia que tingués 2 quilòmetres, ja que prop de la costa no podia ésser introduït verticalment. La primera temptativa, en 1929, costà la pèrdua del tub, per culpa de la mala mar. La segona, en juny de 1930, tampoc reeixí. El tub, construït a França, fou transportat a trossos a Matanzas, que foren soldats allí a l'autògena. Fou submergit primer un tros de 150 metres, empalmat a la fàbrica muntada a la costa; els altres 1.850 metres s'havien d'ensorrar de cop i uns bussos, treballant dintre una gàbia per a estar protegits dels taurons, l'empalmarien al tros ja immergit. Per tal de salvar les despeses dels fons submarins, el tub havia de quedar com un pont penjat invertit, aguantat per un flotador fixos. D'altres flotadors el feien surar en tota la seva llargada, a punt d'ésser rebentats quan fos l'hora de submergir-lo. Però, el matí del 25 de juny, malgrat les ordres donades, els que havien de rebentar els flotadors començaren a fer-ho pels més allunyats de terra, en comptes de començar pels més propers; les 600 tones del tub trencaren els cables que l'amarraven a terra i el tub anà a fons.

El tub fou reconstruït, i el 7 de setembre es féu la immersió correctament; Claude pogué encendre unes quantes bombetes amb els primers kilowatts produïts per l'energia tèrmica del mar.

La tossuderia de Claude havia triomfat dels detractors i dels esceptics. Els 30 milions — dels quals, 12 aportats pel propi inventor, guanyats pel seu treball i les seves invencions — que havien costat les experiències no resultaven llançats inútilment.

Claude ha calculat que la seva fàbrica definitiva donarà 500 kw. per metre cúbic d'aigua freda per segon, i el preu del corrent elèctric resultarà un 20 per cent menys elevat que el de les centrals tèrmiques de carbó. Però en aquests temps de crisi, la construcció d'una fàbrica costera d'electricitat no troba capitalistes. A més a més, que fer de l'electricitat en els punts favorables per a ésser-hi instal·lada una central Claude?

L'inventor, però, no és home que s'espani per poc. Va decidir construir una fàbrica flotant.

En una fàbrica fixa, el tub ha de descendir en pla inclinat fins a la profunditat desitjada, mentre que a una certa distància de la costa es pot emprar un tub vertical molt més curt. La fàbrica flotant pot fondejar en un punt interessant del litoral on col·locar l'energia produïda. I Claude s'ha procurat un cargo de 10.000 tones, el *Tunis* — en aquesta època sobre vaixells —, que a Dunkerque han convertit en fàbrica de gel, mercaderia que serà molt apreciada en els països càlids cap a on ha salpat fa pocs dies. Tot plegat, vaixell i instal·lació, ha costat nou milions.

Mentrestant, hi ha qui pensa en l'esdevinidor i somia en la possibilitat de destinar les fàbriques flotants a elaborar productes químics, o a fabricar electricitat, el dia que es pugui guardar en acumuladors extralleugers. I aleshores, es podrà veure descarregar en un port europeu, electricitat fabricada als tròpics...

Mirant a fora

Les minories nacionals

centroeuropees

Segons l'obra *Mittleuropa* (Europa Central), de l'enginyer Hanck, les minories a l'Europa Central estan repartides com segueix:

Romanesos:

230.000 a Hongria.
230.000 a Iugoslàvia.
12.000 a Txecoslovàquia.

Magiars:

130.000 a Romania.
650.000 a Txecoslovàquia.
46.000 a Iugoslàvia.
65.000 a Àustria.

Iugoslaus:

400.000 a Itàlia.
86.000 a Àustria.
60.000 a Hongria.
45.000 a Romania.

Alemanys:

3.100.000 a Txecoslovàquia.
960.000 a Polònia.
700.000 a Romania.
550.000 a Hongria.
505.000 a Iugoslàvia.
250.000 a Itàlia.

Txecs i eslovens:

141.000 a Hongria.
115.000 a Iugoslàvia.
81.000 a Àustria.
50.000 a Romania.
32.000 a Polònia.

Polonesos:

900.000 a Alemanya.
15.000 a Letònia.
83.000 a Txecoslovàquia.

Snowden i Marx

El nostre vell conegut Snowden, per bé que socialista, no ha llegit Marx, cosa que no ens estranya gens.

En l'autobiografia que ha publicat, l'exministre anglès escriu:

«No he llegit mai Marx. He llegit moltes sinopsis dels seus ensenyaments i crec que això ja m'ha bastat. He topat amb molt poques persones que confessin que l'han llegit i que hagin estudiat els tres volums d'El Capital, però el fet que aquestes persones encara siguin vives em decanta a posar en dubte llur confessió.»

Els arxius de Geoffrey Knox

Geoffrey Knox, que en nom de la S. de les N. governa la conca del Sarre, no ocupa un lloc gens discret.

Aquest home de cinquanta anys, mig irlandès i mig escocès, viu en un vast castell del qual a penes surt. S'estima més passejar-se pel jardí que pel carrer.

Sap que està voltat d'espies i de traïdors, que tot sovint algun servent seu no és més que un espia de Goering que té cura de transmetre el nom de tots els visitants i les converses que pot arrebeglar.

Quan sent que truquen per telèfon, Knox espera invariablement que una veu desconeguda proferirà unes quantes injúries o amenaces.

Però amb una perfecta flemma anglesa, Knox no s'immulla. Fins ha encarregat a un dels seus secretaris que registri exactament tots els discursos contra d'ell que cada dia emet la ràdio alemanya. Anomena aquesta col·lecció «els seus arxius».

Mentalitat ianqui

La fotografia que publicàvem il·lustrant el començ del reportatge de F. A. White sobre Dillinger, mostrant la família del bandit explotant-ne la mort amb l'exhibició en un local d'espectacles, és, a la nostra manera europea de veure les coses, un índex d'alguna cosa més vergonyosa que l'existència d'un criminal.

En un grau més atenuat, representa el mateix esperit aquesta notícia que hem trobat en un diari, segons la qual, Ford — o potser un col·laborador seu — ha tingut una idea genial. Ha decidit que el cadàver de John Dillinger contribuï a la propaganda dels seus aulos, i ha fet publicar una carta que es diu escrita pel gàngster poc abans d'ésser caçat a trets i que diu:

«Us felicito per l'excel·lència dels vostres cotxes. Si mai un policia arriba a agafar-me, és que serà al volant d'un altre Ford.»

Un altre exemple típic d'aquestes manifestacions de la mentalitat ianqui que són incomprensibles per un europeu, és l'ocorregut arran de l'esgarriós i misteriós incendi del vaixell Morro's Castle.

Un europeu, en efecte, trobarà sempre monstruosos la utilització, feta pel municipi d'Asbury Park, de cent-cinquanta cadàvers per tal d'atreure banyistes de les platges competidores i l'organització d'un espectacle a base de fer pagar cinc dòlars per a visitar el vaixell sinistrat.

La gorra de Tristan Bernard

Tristan Bernard és inexhaurible. Sembla però que, de vegades, hom li atribueix frases que no ha dit. Ja és sabut que només es presta als rics...

Un dia d'aquest estiu, l'humorista de les barbes passejava per Cannes amb una gorra de yatchman, quan el trobà un amic:

—Quina magnífica gorra! — exclamà tot admirat.

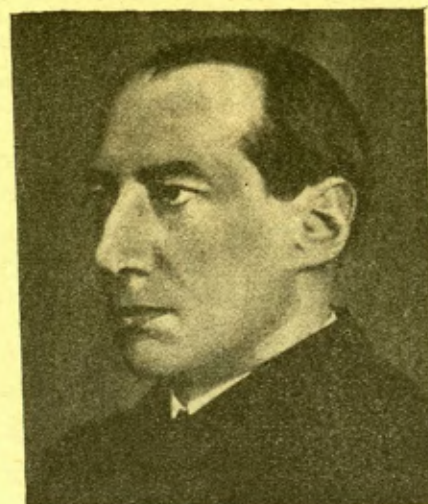
—Si — digué modestament Tristan Bernard — l'he comprada amb el que he guanyat al bacarat.

I afegeí, després d'una petita pausa: —Amb el que hi he perdut, hauria pogut comprar el yatch.

A LA S. DE LES N.

L'actitud de Polònia

La XV assemblea de la S. de les N. s'ha iniciat i es descabella en una atmosfera de serenitat que ja feia anys que no s'observava. Dos fets, de caràcter tan diferent que els podríem qualificar de contrastants, s'han succeït, constituint la nota més important d'aquesta represa ginebrina: una sobtada agressivitat de Polònia contra la S. de les N. i l'entrada en ella de la U.R.S.S. Un país, que es vanta d'un dels més rígids sistemes polítics per al manteniment de l'ordre inte-

Joseph Beck

rior, i que fa de revolucionari en el camp internacional, i un altre, sortit d'una revolució sagnant i que representa en certa manera el revolucionarisme continu, en canvi aporta la seva contribució als mantenedors de l'ordre internacional. Vetaqui una paradoxa que s'ofereix a la consideració en aquest anormal període històric.

No és d'ara la nostra simpatia envers Polònia, sinó que remunta al principi de la nostra ja llarga carrera periodística i precisament de quan un de tants tractats signats en el període precedent a la guerra ens donà la sensació que l'alliberació del poble polonès era una d'aquelles coses que només un miracle pot fer realitzar.

Per això ens podem permetre de parlar amb llibertat de la política internacional que Polònia segueix actualment, i que, en la nostra manera de veure, no és pas la més convenient als seus interessos.

Dijous de la passada setmana, com és sabut, Beck, ministre d'Afers estrangers de Polònia, pronuncià en l'assemblea un discurs que produí profunda impressió i que en els ambients anglesos i francesos fou jutjat severament. Fins a Roma, que ja és tot dir, en quedaren escandalitzats.

El gest amb el qual el ministre polonès ha repudiat les obligacions contractades amb la S. de les N. pel que fa a la protecció de les minories era, realment, del tot inesperat. Ràpidament a Ginebra un silenci tan glacial ha acompanyat un orador en baixar de la tribuna, com ha ocorregut a Beck.

Denunciant — perquè d'això s'ha tractat, efectivament —, sense previ avís, compromisos que lliguen Polònia a la S. de les N. alhora que presentava la seva proposició sobre la protecció de les minories, Beck tornedava la seva segona proposició, i, en efecte, s'alienava immediatament les simpaties de tots aquells que, tot i trobant fora de lloc la proposició, estaven disposats a admetre el principi de la igualtat de drets en matèria de minories.

Es comprensible que a Ginebra s'hagi considerat justificada la crítica sobre certs punts de Beck, perquè és cert que hi ha països que aprofiten la qüestió de les minories per a fins d'agitació o de pressions polítiques; però també és veritat que Polònia no vol saber res de Ginebra i que entén fer negociacions directes amb altres potències. Així s'expliquen les negociacions amb Alemanya sobre Dantzig i els arranjaments que ha volgut fer amb els soviets, abans de decidir-se a donar la seva adhesió a l'admissió de la U.R.S.S. a la S. de les N.

En resum, Polònia ha volgut demostrar que obra lliurement i que Ginebra es troba

ara davant el fet consumat. En una paraula, que segueix fidelment el camí marcat per Berlín, però sense gosar trencar definitivament amb la S. de les N.

Tothom està d'acord sobre la necessitat d'estendre a totes les minories els mateixos drets, dintre l'òrbita de la legalitat, respectant els pactes existents, però també ha d'ésser condemnada qualsevol acció feta fora de la S. de les N. per un Estat que n'és membre, tant més que aquesta acció es contradiu amb el tractat de Versalles, al qual deu Polònia la seva existència.

Els governants de Varsòvia haurien de recordar que sense la ferma voluntat de França, la unitat de Polònia hauria romàs a l'estat de desig, car fou Clemenceau que volgué que la reconstitució de Polònia quedés estipulada pel tractat. Rebellar-se contra aquest tractat és una veritable ingratitude, si no pitjor.

La situació de Polònia es resumeix, en substància, en aquest dilema: o amb Alemanya, antiga dominadora, i fins ahir enemiga acarnissada, o amb França, que tant l'ha ajudada i a la qual deu la seva reunió en nació. Quins siguin els veritables interessos de Polònia, i per tant quin el camí a seguir, és tan evident que no cal especificar-ho.

Louis Barthou, que, cal reconèixer-ho, ha sabut realitzar el prodigi de fer realçar la S. de les N., pot ben lloar-se d'haver vençut una altra ruda batalla, eliminant els obstacles a l'entrada de Rússia en l'organisme internacional.

A Berlín i a Tòquio aquest esdeveniment, que reforça poderosament la S. de les N., no ha mancat de produir sensació. Per part de Berlín no s'han estalviat temptatives per a fer avortar el pla anglo-francès de fer entrar els soviets en la institució, però les accions de la diplomàcia alemanya estan avui de baixa, i les maniobres no han reeixit. Roma, aquesta vegada, ha romàs sorda a les crides de la seva ex-amiga, i així, amb desimoltura, s'ha col·locat en una posició que és precisament l'oposada de la de sis mesos ençà. Perquè aquest canvi sobtat no és perjudicial per a la causa de la pau, no serem nosaltres que el censurarem.

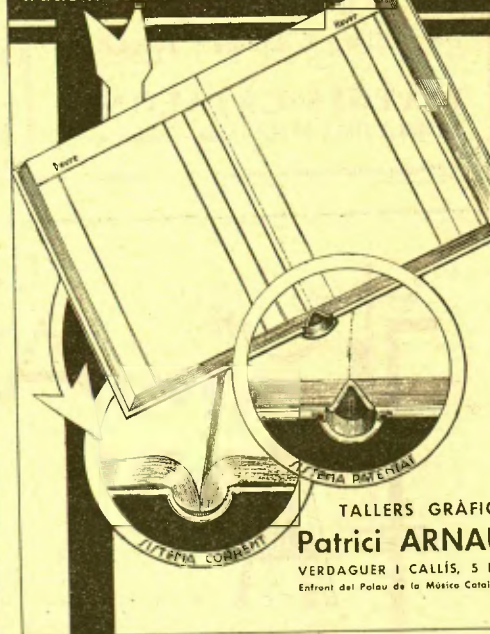
Per aquesta mateixa raó considerem un grat esdeveniment l'entrada de la U.R.S.S. a la S. de les N., cosa que no pot deixar d'exercir una acció considerable sobre el desenrotllament futur de la política internacional. Després i tot del refús d'Alemanya i de Polònia d'adherir-se al Pacte Oriental, no menys decisiva és la influència que exerceix Rússia en aquella zona, i qualsevulla projecte berlinès, amb entesa secreta amb Varsòvia o sense, no pot trobar fàcil realització. Però també en el sector occidental la participació de Rússia a Ginebra no pot deixar de tenir influència.

L'actitud de Polònia ha tingut el seu contrapès en l'acostament entre Moscou i Praga. Benes ha ajudat Barthou amb molta activitat en la no fàcil obra d'admissió de Rússia a Ginebra, perquè, amb la seva notòria clavicivència, n'ha comprès tota la importància.

Potser Barthou, Benes i Litvinoff seran els homes de la resurrecció ginebrina. Resurrecció, és d'esperar-ho, a una llarga vida.

TIGGIS

Nova modalitat en la confecció dels llibres de comptabilitat que permet d'escriure-hi amb perfecta comoditat i estalvi de temps. No n'augmenta el preu. Per a demostracions telefonau al 14856

TALLERS GRÀFICS

Patrik ARNAU

VERDADER I CALLIS, 5 I 7

Enfront del Palau de la Música Catalana

PERFUMERIA
LA FLORIDA S. A.
E. SARRA
Ronda Sant Pere, 7 - Telèfon 13957

Es on trobarà l'assortit més extens en Articles de Perfumeria, Toca-dor, per a Bellesa i Guanteria, sempre als més limitats preus

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Dijanes a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària
per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertiges, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tots menys d'excessos, als que verifiquen treball excessiu, tant físic com moral o intel·lectual, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre la seva vida amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigit-se i transmetre 0'25 ptes. en segell de correu per al propi a Oficines Laboratoris Sòlvér, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties

EL CINEMA

Influències i espectadors

Ara que ens disposem a freqüentar els cinemes amb una certa assiduitat, no podem per menys de considerar la influència o els tipus d'influència que l'espectacle cinematogràfic determina damunt la societat actual. Ni exagerar aquesta influència, ni tampoc negar-la sistemàticament.

Naturalment, aquesta influència s'exerceix sobretot damunt dels esperits simples. Hi ha consciència espectacular, prou arrelada en unes actituds fermes, fruit d'una es-

pecial, les intencions, les opinions, les situacions falses i per tant tingudes per immorals per l'espectador que ara considerem, resten sense eficàcia, és a dir, sense influència possible damunt d'ell. Creure que la moral de l'espectador pot perjudicar-se pel fet d'assistir a la projecció d'un film qualificat d'immoral, és, en la majoria dels casos, fer molt poc honor a l'espectador. La persona sana de debò, per instint si no per cultura, rebutjarà com a falses totes aque-

ordinària, potser són majoria, d'aquests esperits sense profunditat de cap mena. Fins on el cinema els acaba de fer perdre la serietat i el seny, és una cosa que no sabríem avaluar. El que podríem dir és que el cinema es fa sentir respecte d'ells com una acció informadora. Evidentment, tots coneixem aquesta joventut d'avui dia que sembla sortida de la pantalla i que, com animals d'imitació, mimen sense gràcia el que veuen diàriament al cinema. La «vida moderna» els encanta i s'imaginen que consisteix a dir paraules en anglès de tant en tant, parlar de cocktails a tothora, pendre's seriosament els darrers blues dels films, com si fossin ells l'exponent de la gran vida sentimental i adoptar tota mena de posicions mig de perfil amb caràcter de seductors irresistibles. Es damunt d'aquestes zones sense resistència que la invasió fotogràfica es fa sentir amb tota la seva força que qualificàvem d'unificadora. I com que és entre aquesta massa d'espectadors sense distinció ni criteri personal que hem de viure, vulguem o no vulguem, és per què no es pot deixar de reconèixer el pes del cinema damunt la fesomia de l'època. Els uns per imitació, els altres per reacció defensiva, el cinema no deixa ningú tranquil, i naturalment que en parlar avui de cinema ho fem en aquell sentit sociològic que tractàvem de definir en un article aparegut anteriorment aquí. Si cada dia es presentessin films al servei de la veritat psicològica com són ara *El seu únic pecat* o *Sembla que fou ahir*, un altre tomb agafarien les nostres reflexions, avui potser excessivament amargues!

El temps que li dediquem, el temps que ens pren, que hauríem dedicat a altres menes de diversions, les habituds mentals a què ens obliga, acció psicològica ja que no moral, la necessitat d'entendre'ns amb els fills de l'època que podríem qualificar d'època del cinema, obliga a sospesar amb serietat l'acció del cinema, una acció que és lluny d'haver aconseguit la saturació.

Però com que les obres realment excepcionals són escasses de debò, la influència del cinema és tanmateix més extensa que intensa, més superficial que profunda. Els esperits superficials senten aquesta influència i semblen joguines d'ella; les consciències profundes podran lliurar-se sense cap mena de prevenció a un joc que senten tan amable com gratuït, perquè saben que res d'allò que els és car no pot trontollar. Per això, estiguem-ne segurs, pesen més damunt de la consciència del món una dotzena de llibres importants de debò, que tota la producció cinematogràfica d'un any. Està bé que els moralistes tractin d'aclarir i posar en evidència els mals que infesten la producció *standard*, però també estaria bé que no oblidessin d'establir al mateix temps una jerarquia dels mals a assenyalar, i que en exagerar massa certes coses, no es doni el cas que rebixin massa la moral.

JOSEP PALAU

Vegi's a la pàgina 8 la continuació de la secció de Cinema.

EL CINEMA, ART O INDÚSTRIA?

Obra d'art i d'un sol

El film guanya essent l'obra d'un sol? Tot depèn de la finalitat que es vol assolir. Si es tracta d'una obra *standard*, és normal que la seva fabricació es faci segons els principis del treball de fàbrica.

En aquest cas, és un equip d'especialistes produint en sèrie que donarà el millor rendiment industrial.

rars. Per això ni tan sols s'ha de desitjar que arrelhi l'habitud de confiar a un home sol la responsabilitat entera d'un film. Fins seria de dordre, perquè els resultats marcarien segurament una regressió.

En efecte, per a la producció ordinària, el valor dels de l'equip es sumen, i en resulta un bon treball.

Es solament pel que fa a les grans obres que el valor dels de l'equip es resta, car cadascú és per força inferior a la seva tasca, i la seva deficiència personal s'afegeix a la dels altres.

Baldament fossin tres dotzenes, tots llurs esforços i tot llur talent no podrien donar al film una ànima que els manca a ells mateixos. I fins si, per casualitat, en tinguessin una, tots, encara seria pitjor, car com més forta fos la personalitat de cada un, més s'oposarien totes entre elles.

Altrament és per això que sempre he refusat les proposicions més serioses que m'han fet a Amèrica. Els prodigiosos mitjans materials que hom podria posar a la meua disposició m'acapararien sota el pes de múltiples col·laboracions, la gran competència de detall de les quals no compensaria la pèrdua de la meua llibertat d'acció per relativa que fos. El que és inquietant, és que les nostres grans organitzacions franceses s'industrialitzen cada vegada més a llur torn.

Això els permetrà, evidentment, d'alçar el nivell mitjà de llur producció, però això ha de dur irremediament així mateix l'ofegament de tot sentiment artístic sà i natural.

ABEL GANCE

(Acabarà)

Un film de la pròxima temporada: «Wonder Bar»

plèndida vida interior, que és impermeable a les influències del defora. Més aviat diríeu que és l'espectador que imposa el seu ritme propi a l'espectacle exterior, talment com si aquest no fes altra cosa que respondre d'acord amb l'interrogant personal de l'espectador. Aquest espectador nega espontàniament tot el que no s'ajusta al seu to i es complau en tot allò que el confirma.

Per consciències d'aquest ordre, el problema del cinema i la moral és inexistent. Caldria fer una excepció pels passatges francament obscurs; però llevat d'aquest cas

lles interpretacions i figuracions de l'amor i de la vida que no s'ajustin al seu sentit sobre el particular.

Que les figuracions de l'amor i de la vida que veiem en el cinema són sovint d'una extraordinària niciesia, és l'evidència mateixa. Hom podrà complaure's en l'espectacle, per una pila de valors de fotogràfia, d'interpretació i de detall que són al marge de la història, però caldrà ésser molt simplista per gosar pendre al peu de la lletra totes aquelles històries.

Hi ha, evidentment, una quantitat extra-

DIES 23 i 24
Volta a Andorra
Puigcerdà-Font Romeu-La Seu
ITINERARI: Vich, Ripoll, Puigcerdà, Font Romeu, Puimorens, Pas de la Casa, Port d'En Balira, Canillo, Soldeu, Encamp, Les Escaldes, Andorra la Vella, La Seu d'Urgell, Pons i Barcelona
PESETES 85

A PARIS PEL SALÓ DE L'AUTOMOBIL
EN FERROCARRIL
Del 10 al 15 d'octubre. **Pesetes 385**
EN AUTOCAR
Del 6 al 14 d'octubre. **Pesetes 450**

VIATGES CATALONIA
RAMBLA DELS ESTUDIS, 12.-Telèfon 24774

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinalada
SEIENT, UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A.

DE LA TERRA A LA LLUNA
Documental explicat en espanyol

NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL

Segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL

El sinistre del "Moor's Castle" i altres

ELS MISTERIS DE SAMOA

Tota la bellesa d'aquestes illes.

ACTUALIDADES
RAMBLA
de CATALUNYA 37-Tel: 11701

INAUGURACIO
Passat demà dia 22
amb programes

FOX

Noticiari Fox sonor
(en espanyol)

Catifes Màgiques

El món en que vivim

Aventures d'un cameraman

Dibuixos animats
sonors Terry Toon

A més a més:

Assumptes educatius,
instructius i documentals
de les millors marques

Espanyoles
Europees
Americanes

La que no li gò a soñar
Julio Verne
¡ORO!

URQUINAONA

DEMA, ESTRENA

LA EMPRESA AVENIDA

PRESENTARA DENTRO DE BREVES DIAS AL PUBLICO SU NUEVO SALON:

ASTORIA

PARIS 193-199
NIO DIAGONAL

DOTADO DE LOS MAYORES PERFECCIONAMIENTOS

SISTEMA DE FONIDO
WESTERN ELECTRIC

PROYECTOR
ERNE MANN-V

EL TEATRE

Història d'una nena que se m'assemblava molt

Sovint em diuen: «I ara, què fareu, vós que, tan jove encara, ja heu triomfat del tot?»

Si jo mateixa em considerés havent triomfat, seria en efecte massa trist, perquè ja no podria tenir en endavant altra esperança que repetir-me durant tota la vida.

Per sort, no hi ha res d'això, i, qualsevulla que siguin els resultats que hagi tingut la sort d'obtenir, encara em crec una debutant.

Ja els que van conèixer en 1925 la dansarina de les bananes, es deuen haver quedat bastant parats de retrobar-la, aquesta temporada, cantant i comediant.

A dir veritat, jo havia cantat sempre, però solament per a mi, o, una vegada per atzar, per a alguns amics. Fou solament a Viena, la ciutat dels *lieder* on m'havia precedit justament una reputació unànime de ballarina immoral, que per primera vegada vaig encarrar-me amb el públic com a cantant... i vestida tapada fins al coll en el més sever dels vestits de nit!

Per bé que la meua interpretació no fos extremadament personal, no per això el meu nou gènere tingué menys d'èxit. N'hi ha un altre en el qual m'agradaria de provar la meua sort: és el cinema; detesto el 100 per cent parlant... tot al més admeto el film parlant 5 per cent. I com que, d'altra banda, compto desenvolupar la meua personalitat d'artista de music-hall abordant els mitjans d'expressió més diversos, es veu que no exagero gens prenent no ésser sinó una debutant.

Ja sé prou bé que aquestes esperances comporten una certa part d'aventures: renovant-se, s'arrisca sempre una mica de desorientar el públic; però més m'estimo provar fortuna. Ja tinc prou experiència, no solament dels espectacles, sinó també de la vida, per no empendre res sense coneixement de causa.

Crec, d'altra banda, que la simpatia dels espectadors em mana no solament de ploure'ls, sinó de servir certes idees que em són grates. Es així que la qüestió de les races, presa des del punt de vista de les diferències de color, no ha parat mai de preocupar-me. N'he sofert personalment, i fins ha sortit un llibre sobre aquest tema, titulat *La meua sang és dintre les teves venes*. No l'he escrit jo, però la idea és meua! L'heroïna, per més que no es digui Joséphine, a penes expressa pensaments i sentiments en els quals no vegi els meus propis.

Es tracta d'una certa Joan, criatura colorida que ha estat educada amb una altra de blanca una mica més gran, i això passa al Massachusetts, un dels Estats on el prejudici del color és més implacable. Ja de petita, Joan s'ha adonat d'un malestar al seu voltant que no ha sabut explicar-se.

Per què els nens negres no tenen el dret de jugar amb els blancs? Per què sempre es senten dir: «Vés-te'n!»?... Quan Mistress Barclay, a casa de la qual s'ha criat, li fa ensenyar de llegir, ha sorprès reflexions

Joséphine Baker

com aquesta, d'una de les persones blanques de la casa: «Ves per què volen instruir aquesta menuda! Ja està abolida l'esclavitud, i amb això n'haurien de tenir prou! Si ara els instrueixen com nosaltres, on anirem a parar?»

I Joan ha sentit en aquestes frases una mena d'odi que l'ha trasbalsada. I, aquella tarda, es va quedar hores immòbil mirant per la finestra, voltant-li pel cap tot de pensaments massa feixucs per a ella.

Els seus ulls distrets van veure a l'eixida un espectacle que no lligava gaire amb el que havia sentit: al galliner, una lloca trasteja voltada dels seus pollets, uns de clars, altres de foscos, i els protegeix indistintament sota les seves ales esteses quan Pat i Topsy, els dos gossos, fan acció d'acostar-s'hi massa. Els mateixos Pat i Topsy són diferents l'un de l'altre; Pat és blanc amb una orelleta negra i Topsy sembla que s'hagi rebotat en el seu i només s'hagi eixugat els extrems de les potes.

Això els ha privat mai de partir-se el mateix plat? Mentre que els marrecs de color de la casa no tenen, en cap ocasió, el dret de seure a la mateixa taula que els marrecs blancs, ni el dia de Nadal.

Que no és Nadal per a ells també? Això no és possible!

Justament no hi ha una Mare de Déu negra? Aleshores, si el Nen Jesús ha tingut una mare de color, com pot ésser que tingui un prejudici contra els negres?

I Joan mormola l'Ave Maria de la seva raça:

«Mare de Déu negra, amb la teua cara tan dolça... Mare de Déu negra, prega per nosaltres. Els nostres vots segons el teu desig... Mare de Déu negra, fes que la nostra vida sigui un somriure...»

Com que és senzilla i confiada, Joan s'anima i gosa pensar en el futur, i en el seu camarada d'infància Fred, alhora tan acostat i tan llunyà, aquell dels fills del qual ella està destinada a criar, quan es casarà. Perquè no és qüestió que es casí amb una dona que no sigui rossa, rossa com ell.

Altres cop el cor de Joan s'empeiteix... i la vida continua.

Joan es fa gran, sempre al costat de Fred, fins el dia en què Fred es promet amb una noia del Sud, una noia blanca, ben entès. La seva xicota veu Joan amb mal ull, i això

que Joan es fa tan petita i invisible com pot. La seva vida cada dia és més penosa; però, un dia, Fred té un greu accident d'auto. Només pot salvar-lo una transfusió de sang. No s'ofereix ningú, tret de Joan... Aleshores es planteja un cruel problema

al doctor: ell també té el prejudici de les races i li repugna aquest manlleu de sang negra; però, d'altra banda, té dret a deixar morir aquell xicot? Finalment, es decideix a l'operació. El ferit es salva, però el doctor no gosa dir-li a qui ho deu, perquè sap com se'n sentiria humiliat. A més a més, Fred es pensa que és la seva promesa que s'ha sacrificat per a ell. Tan aviat com pot, corre a remenar-la. Ella protesta, naturalment... La veritat surt...

...I Fred, aclaparat, és abandonat per la seva xicota, que no vol saber res d'un home la sang del qual ja no és pura...

Vetaquí una història de les que encara poden produir-se en el temps que som, en els Estats del Sud.

I és justament per haver-hi nascut, i haver-hi crescut una mica en les condicions de Joan, que tinc — gràcies també als viatges que he fet després — una experiència de la vida una mica més gran del que és normal, sembla, a la meua edat.

A més a més, la meua existència pot resumir-se així:

Quan tenia vuit anys, ja treballava per a calmar la fam dels de casa.

He patit: fam, fred.

Tinc una família.

Diuen que sóc llesta.

He dansat com un mico.

A l'últim, ja no era tan llesta... Cosmètic.

M'han xiulat.

M'han aplaudit... La multitud.

He seguit dansant... M'agrada el jazz.

He seguit cantant... M'agrada la tristesa,

la meua ànima està malalta.

He tingut sort... Destí.

Tinc una mascota: una pantera... Superstició ancestral.

He rotat pel món... En tercera i en sleeping.

Sóc moral.

Em jutgen el contrari...?

No fumo... M'agraden les dents blanques.

No beco... Sóc americana!

Tinc una religió.

Adoro els infants... Es pronuncia «mamà».

M'agraden les flors.

Ajudo els pobres... He sofert molt.

Estimo les bèsties... Són molt sinceres.

Encara canto i ballo... Perseverança.

Guanyo molt... No m'interessen els diners.

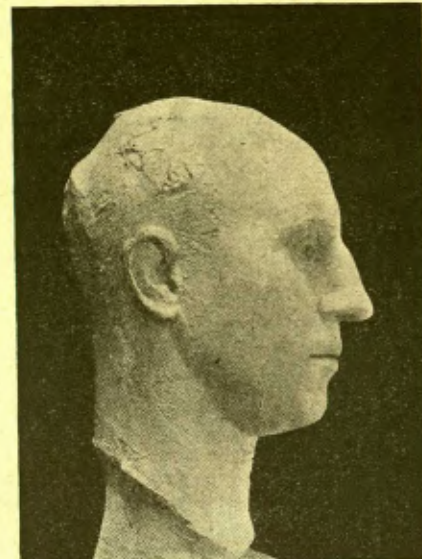
Sóc estalviadora... Per a quan ja no seré.

JOSÉPHINE BAKER

(Copyright Opera Mundí)

Homenatge a Claudi Fernández

Una colla d'amics i entusiastes de l'obra realitzada des de les secretaries de l'Associació de Teatre Selecte i de la Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur per Claudi Fernández i Castanyer, ha organitzat una sèrie d'actes d'homenatge a honor d'aquest infatigable i dinàmic ciutadà que tant ha fet pel desvetllament de l'espirit de col·laboració en tots els llocs on ha estat col·locat, com el Futbol Amateur, l'Associació de Teatre Selecte i la Federació de Teatre Amateur.

Claudi Fernández, per Victor Moré

El comitè d'honor d'aquest homenatge a Claudi Fernández, les tasques preliminars del qual van avançant, és format pels senyors Apelles Mestres, Prudenci Bertrana, J. Bernat i Duran, Lluís Masiera, Alexandre Cardunets, Francesc Curet, Ventura Gassol, Santiago Marco, Josep M. Folch i Torres, Octavi Saltor, J. Navarro Costabella, Joan Fernández i Joan Cortès.

El comitè executiu és compost pels senyors Lluís M. Bransuela, Baldomer Xifré, Gregori Sierra, Josep Güell, Segimon Rovira i Lluís Casamitjana.

Les ofrenes que, per subscripció popular, seran fetes a Claudi Fernández, seran el seu bust executat per l'escultor Victor Moré, la bella realització del qual ens honorem reproduint; una pintura allegòrica de Ricard Arenys i la Medalla d'Or «Pro Teatre», creada per diferents entitats artístiques i culturals de Catalunya.

Les aportacions per a l'homenatge són rebudes a la Rambla de Catalunya, número 62, S. Rovira, impressor.

Pròximament, articles d'Ilda Rubinstein, Max Reinhardt i Serge Lifar

CINAES

Casa Central: LAIETANA, 53
Edifici Pathé Palace (Propietat) - Barcelona - Telèfon 20701

AVANÇAMENT DEL PRIMER LOT DE LES SELECCIONS "CINAES"

per a la Temporada 1934-1935

Fixeu-vos: Solament material moderníssim, acabat d'editar amb els artistes més en voga!

Tartarín de Tarascón

La celeberrima obra de Daudet, interpretada per RAIMU.

Films de TAQUILLA MAXIMA - PUBLIC SATISFET

GEDEON TRAMPA & COMPAÑIA

Arxicomèdia, per RAIMU, Lucien Baroux, Edwige Feuillère.

Se acabó la crisis

Opereta, per Albert Préjean, Danielle Darrieux, «Pitouton», etc.

La taquimeca se casa

Comèdia musical, continuació de la inigualable *Taquimeca*, per Marie Glory y Jean Murat. Música de P. Abrahams.

El príncipe de medianoche

Comèdia-opereta, per Henry Garat, Monique Rolland, etc. Música de Maurice Yvain. Direcció de René Guissart.

Una mujer fantástica

Vodevil de gran comicitat, per Elvira Popesco, Simone Deguise, etc. Realització de Pierre Colombier.

Secreto de una noche

Cinta d'aventures i misteri, per Albert Préjean, Armand Bernard i Lisette Lanvin.

El aristócrata

Comèdia moderna, per André Leaur Raymond Cordy, André Roanne. Optimisme, comicitat, interès.

La mujer constante

Drama americà, per Conrad Nagel, Leila Hyams, Claire Windsor.

Náufragos en la selva

Vigorós argument, interpretat per Anita Page i Charles Starrett.

El incorregible

Cinta trepidant i excepcional de l'Oest, per Ken Maynard i el seu cavall Tarzan.

A més, magnífics complements: cintes còmiques curtes i dibuixos sonors

Pròximament publicarem la segona llista del rest del selecte programa de les exclusives "CINAES", que comprèn solament grans pel·lícules en curs de producció i els drets d'exclusiva dels quals ja té assegurats

Totes les pel·lícules esmentades seran estrenades als locals de "CINAES"

Senyors empresaris:

Demaneu al Departament de Maquinària de «Cinaes» preus i condicions especials de pagament per a les instal·lacions sonores amb aparells

ERKO-CINAES

Màxima garantia - Mínim cost - Cent per cent perfectes - Sol·liciti demostració del NOU MODEL ECONOMIC

SERVEI TECNIC PERMANENT

LABORATORIS CINEMATOGRAFICS per al revelat de negatius, tiratge de còpies, títols, etc., a preus sense competència

PER A CATALUNYA, ARAGO, BALEARS I LLEVANT:

Adreçar-se a la casa Central «Cinaes», Laietana, 53, Barcelona o Sucursals de la dita demarcació

PER A CENTRE, NORD, ANDALUSIA, NORD D'AFRICA I CANARIES:

Adreçar-se a S. A. G. E., Marqués de Urquijo, 13, Madrid, o Sucursals

LES LLETRES

L'ESTILISME EN LA RENAISSANCE

Joaquim Ruira i Oms

Des de la data una mica convencional del 24 d'agost del 1833, uns quants catalans, en trencar la rutina i superar els precedents, inicien una ànsia encomanadissa de reintegració nacional. Aribau, Cortada, Martí, Sol i Padrís, Rubió i Ors, iniciadors del moviment, guiats alguns d'ells — Rubió i Ors de preferència i potser també Martí — per un sentiment d'enyorrança, nascut dels nous corrents romàntics, furguen per la idea restauradora, quasi quimèrica en aquell instant. De Cortada, Just Cabot ha assenyalat el dubte de la seva intencionalitat, i Sol i Padrís, les activitats del qual fan sobresortir el seu nom en un altre caire, després de *Desperta Ferro*, glossa del crit dels almogàvers, la seva producció literària en llengua nacional és gairebé tota de to humorístic.

La Renaixença, com totes les naixences i renaixences literàries, s'inicia en el camp de la poesia. *Los Trovadores Nouns* (1858), primera antologia poètica, col·leccionada per Antoni de Bofarull, *Los Trovadores Moderns*, per Víctor Balaguer (1865), els Jocs Florals (1859), l'època dels «trovadors» amb *Lo Gaiter del Llobregat*, *Lo Almogàver del Montseny*, *Lo Trovador de Montserrat*, *Lo Tamberiner del Fluvià* i encara molts d'altres, assenyalen aquesta normal característica; àdhuc els predecessors, Simon Blanch, Josep Juncosa i Mestre, Fra Marian Torrent i Vinyes, Josep Robreno i Antoni i Ignasi Puig i Blanc amb llurs produccions serioses, contenen tots la poesia exclusivament.

Les vacil·lacions dels inicis poètics, superades per Jacint Verdaguer en cloure l'època heroica dels Jocs Florals, es troben també a la prosa. Els autors han de topa amb l'anarquia ortogràfica i, en acompanyar a llur activitat literària la d'investigador filològic, la feina s'esdevé feixuga i desalentadora.

La prosa, totalment abandonada, en aquell moment (1862), hi ha la tendència de creure-la inadaptada a l'expressió, no troba conreadors. Hi ha moltes causes explicatives: la principal, però, és ja assenyalada: calia un assaig poètic per reeixir en aquest altre caire literari. Els autors no podien escriure en un moment d'inspiració, calia una constància exemplar capaç de vèncer tots els obstacles. Els precedents — prosa didàctica — extensíssims, no podien ajudar en res: l'estil era essencialment castellà; ultra això, llurs autors havien perseguit al marge d'ambicions literàries una finalitat pràctica: trobar lectors a les comarques on la llengua castellana no tenia fàcils interpretadors. Els primers conreadors de la prosa en la Renaixença escriuen però periòdics; llur estil, n'exceptuariem molt pocs, és de to facciós, en consonància amb el tarannà de la publicació; més tard, amb *Lo Gai Saber*, revista essencialment literària, la prosa s'esdevé més acurada, els assaigs sovintegen i les narracions d'ambició obren noves perspectives. Els animadors d'aquesta revista s'adonen del buit que hi ha; per això, Jaume Collot des d'aquelles pàgines, en un article titulat *Canem massa i parlem poc*, demanava el creure de la prosa, perquè altrament — deia — no seria mai completa la fomesia literària de la Renaixença.

Els primers conreadors, Antoni de Bofarull amb la primera novel·la catalana del segle XIX *L'Orfaneta de Menargues*, i Thos i Codina amb *Lo llibre de l'infantesa o Rondallaire català*, es ressentien sobretot del llenguatge. Més tard, Feliu i Codina, Martí i Folguera i Antoni Careta i Vidal arrodonen en una superació continuada els diversos caires. Caietà Vidal i Valenciano, romàntic espiritualista i temps després Narcís Oller, dotat d'un gran esperit d'observació, asseguren, sobretot aquest darrer, la novel·la catalana. Cal però un home que limi amb aquella intuïció dels escriptors veritables, el barroc descriptiu, principal defecte de l'autor de *La Papallona*, superi les influències d'estil que des de Bofarull fins a Pin i Soler obstaculitzen el caràcter genuí que ha d'agafar la nostra prosa per valorar-se, al marge de la potència creadora de l'autor, per la vàlua intrínseca del llenguatge i de l'estil. No mancava pas el vigor plàstic ni la força creadora, sinó la gràcia dels paràgrafs. Joaquim Ruira i Oms en iniciar amb *Marines i boscatges*, primer volum de l'autor d'*Entre flames*, un estil característic, assegura, en un camp vastíssim, la prosa nacional. Les seves narracions franques d'ampullositats retòriques, llisquen suaus: *La Parada*, *L'extasi de l'Oncle Ventura*, *Les senyoretes del mar*, són veritables calcomanies. Ruira ha estegit en aquelles pàgines la força captivadora d'un ambient de cosa viscuda. La seva força expressiva arriba, en *La Parada*, a compenetrar, en una tal perfecta harmonia, el lector i el protagonista, que hom experimenta la basarda, la il·lusió i l'alegria infantil de Ramon, heroi ingenu d'aquella novel·leta, per ella sola capaç de consagrar al mestre.

La prosa verdagueriana, «prosa florida» com la qualifica Alexandre Plana, Ruira no la coneixia pas en iniciar-se en el camp de la literatura catalana; el seu estil sorpren pel ritme especial no no costa gaire endevinar una tossuda constància de millorament.

autoexigència exemplar. En el comiat del seu primer llibre, *Marines i boscatges*, diu: «Ara, adéu-siau. Es arribada l'hora de separar-nos; mes si aquest llibre vos ha proporcionat un goig semblant al que jo he sentit en escriure'l i Nostre Senyor ens conserva la vida i el delit, bé prou que tornarem a trobar-nos.» Passen molts anys sense que Ruira es decideixi a publicar un altre llibre, però escriu, escriu «quan remembrances i visions encantadores ho sol·liciten». «En

Joaquim Ruira

certes ocasions — afegeix — escriure és una necessitat i una delícia.» Es en aquell admirable pròleg de *La Parada* on exposa «que les obres que s'han de donar al públic són les que neixen, no sols d'una perfecta sanitat, sinó d'una exuberància d'esperit». Heus ací el secret de la prosa d'En Ruira; per damunt d'impaciències i improvisacions, afina, en una tasca constant, la seva sinceritat artística; la desconfiança, nascuda d'una gran modestia, l'empeny cap una perfecció cada dia més acusada; per això, quan ha enllestit una prosa definitivament està segur d'haver-hi esmerçat totes les seves facultats creadores. No fa gaire, en preguntant-li quin treball seu li mereixia més estima, em deia: — Estic content de tots perquè tinc consciència que en escriure'ls vaig abocar-hi tota l'ànima — i encara afegia: — A un pare ll serà difícil dir quin fill s'estima en preferència. Totes les meves proses són nascudes del goig de la sinceritat.

Aquesta virtuosa tossuderia de l'autor de *Pinya de Rosa* és un tret de tota la vida del poeta gironí. Iniciat en el camp literari, junt amb Ramon Turro, quan lligaren llur amistat a Malgrat on la família Ruira anà a raure en fugir de Girona quan la guerra carlista, ambdós escriuen en castellà. Més tard, a Barcelona, segueixen amb llur afició. Turro, publica un llibre, *Composiciones literarias* (1878), l'última de les quals és una poesia castellana d'En Ruira. Ben aviat, però, l'autor del *Pais del Pler* s'adona que la llengua espanyola no tindrà mai a les seves mans aquella flexibilitat que admira en les obres dels clàssics castellans; comprèn que la gràcia de l'expressió és a la llengua materna i s'esforça a crear-la; topa amb l'aspror del català però, i d'ací arrenca a ben seguir la seva virtuosa constància, de mica en mica, experimentant aquell mateix procés de les evolucions literàries nacionals; després de passar per les disciplines poètiques assaja la prosa, aquella prosa que ha d'esdevenir model literari i que ha fet dir a Alexandre Plana: «Ruira, prosista de paràgrafs perfectes».

Sense cap mena d'influència d'autors catalans, el seu gust literari s'havia format amb els clàssics grecs i llatins i més tard en les lectures de Racine, Corneille i Shakespeare, amb la llengua del poble, que ell selecciona endut per una gran ambició artística, escriu les més delicades pàgines de prosa de la nostra Renaixença. El seu català, escoltat de boca de mariners i de pagesos, recull un bon nombre de mots castissos quasi en desús, i que ell incorpora a la llengua literària. *Allarar*, mot viu a la comarca del Maresme; *baticor*, *besllumar* i molts d'altres que empra i n'explica el sentit en un apèndix que inserix a *La Parada*, revelen la cura de l'escriptor a triar les paraules, engranatge admirable d'on neix la bellesa de les seves proses.

Aquestes característiques són constants. En escriure *La Bona Nova*, obra de commemoració nadalenca, esforç admirable cap un intent de superació de les típiques representacions de la diada, Ruira ens brinda un diàleg d'una gran dignitat artística; el seu estil peculiaríssim ens fa assaborir la gran meravella literària de la seva prosa, expressió d'una tendència artística nacional.

D'aquell moment de la nostra Renaixença quedaran valors literaris: novel·listes d'una bona empena imaginativa — la falla llur serà, en to general, un excés de potència creadora que enfarrega el curs de les idees, — poemes d'una vàlua tan definida com Verdaguer i Maragall; però la sobrietat del llenguatge, l'harmonia dels diversos factors estètics d'on neix el ritme d'una obra literària, la ingenuïtat i senzillesa d'una prosa captivadora, retrat fidel d'un episodi transcendent que emociona pels dots artístics de l'autor, caldrà cercar-ho en l'obra del traductor de les *Rondalles de Poble* d'Erckmann-Chatrian; aquelles rondalles de poble que a les mans de Ruira semblen coses nostres perquè la tendresa dels episodis aparentment vulgars, únicament la recullen amb tot el seu sabor i saben plasmar-ho amb tot el seu color, les ànimes enamorades de la delicada psicologia dels infants i dels homes senzills.

J. M. MIQUEL I VERGES

El Déu dels rics

Sempre ha produït desconcert i escàndol l'espectacle de veure els rics adorant el Déu dels pobres. A la religió cristiana, que és la que ha sofert més d'aquesta paradoxa, li ha costat manta crítica i la pèrdua de milions de fidels. Veure la riquesa posant tressors al peu de Jehovà encarnat en el Crucificat, arrencant-li del cap la corona d'espines per posar-hi una corona d'or, enjoiat i vestint de sedes i de rantes les imatges que representen la caritat i l'amor, mentre desenjoien i despullen els pobres, ha fet obrir els ulls a molta gent que malgrat obrir-los no ha comprès el perquè d'aquest espectacle desconcertant.

És molt senzill. Els rics adoren el Déu dels pobres per dues raons: primera i principal, perquè ells necessiten un Déu, no poden estar sense, i segona perquè adorant el dels pobres, es refien que així aquests també en tindran i així amb un tret mataran dos pardals, sense pensar que si les multituds, que comencen per no voler cap Déu, hi creguessin, el farien servir de cabdill per alçar-se contra dels rics.

L'errada fonamental dels rics en la qüestió religiosa és no tenir un Déu propi en lloc d'un Déu manllevat i tenir-se de refiar del dels pobres, que, com anem veient cada dia, ja no serveix per aguantar la riquesa. Els capitalistes i els propietaris aguantant el capital i la propietat amb el Déu dels que ni treballant poden menjar, donen un espectacle que a l'autor d'aquest article, que és En Francesc Pujols, encara que el fa riure, el té molt preocupat.

Pensar-se que el Déu dels pobres que ja no s'aguantava perquè ni els mateixos pobres ja no hi creuen, els aguantarà el negoci, bastit damunt de la civilització que el mateix capital i la mateixa propietat han creat, és fer-se il·lusions i és viure als llims.

L'autor d'aquest article té un Déu preparat pel dia que convingui, que sense fer cap mal als pobres ni perjudicar-los per res, sinó al contrari, procurant fer-los la justícia que ningú no els pot negar, serà capaç ell tot sol d'aguantar la bastida social humana, fonamentada en el capital i la propietat creadores del món actual, contra el qual els pobres s'aixequen sense mirar prim.

Saben els rics, perquè els ho han tingut

d'ensenyar a l'escola, que l'aliat més fidel i poderós que han tingut pels seus negocis i pels seus tressors, ha estat la ciència, que ha fet més per la riquesa que tot el que hagi pogut fer el Déu dels pobres, a desgrat de l'oposició sistemàtica que li han fet els capitalistes i els propietaris, posant-se sempre més al costat dels sacerdots del Déu dels pobres, que al costat d'ella.

Doncs bé, aquesta ciència tan bescantada i que ha fet tanta por als rics adoradors del Déu dels pobres, que és la que els ha donat totes les facilitats que han trobat per tal de bastir la civilització nostrada, els pot donar igualment el Déu que necessiten, que sigui un Déu que no sols prediqui la caritat i la justícia, sinó el dret, que els pobres no volen reconèixer ni a trets. I faci més que predicar-los i molt més que predicar-los amb l'exemple. El Déu de la ciència no predica ni practica, el Déu de la ciència demostra. La caritat, la justícia i el dret tenen fonaments molt més sòlids que els que els dona el Déu dels pobres.

No cal dir que aquesta demostració científica pot tenir molta més força que l'adoració al Déu dels pobres, que no ha pogut entrar mai al temple de la ciència, que és allí on l'autor d'aquest article vol fer entrar i celebrar les cerimònies religioses als sacerdots de la religió que té en carter.

No és la primera vegada ni segurament serà la darrera que l'autor d'aquest article, que ja hem dit que era En Francesc Pujols, fa constar que el Déu de la ciència, o sigui el Déu dels rics, i el que ell com a catalanista que ha estat sempre, en diu el Déu català, perquè encara que no ha nascut a Catalunya, perquè els Déus de debò no neixen, hi ha estat descobert, en demostrar els fonaments de les lleis ètiques, demostra també que són lleis terrenes pròpies exclusivament d'aquesta vida, com ja ho ha publicat manta vegada en llibres i articles com aquest d'ara.

Són lleis que regulen la vida mortal humana, sense transcendir per res a la vida eterna, en la qual els rics i els pobres, deixant la riquesa i la pobresa, seran tots iguals o per l'estil, perquè tots seran àngels. Amen.

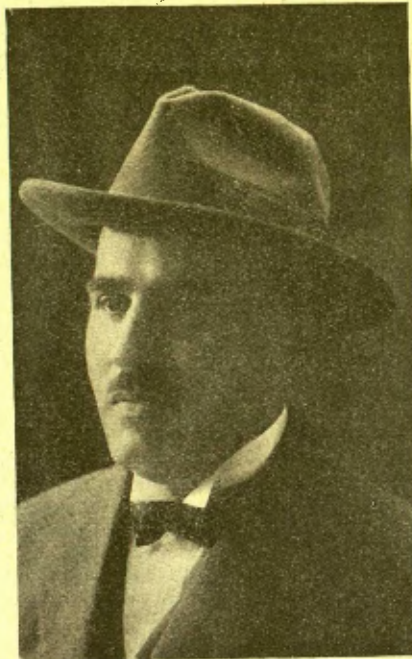
FRANCESC PUJOLS

ELS LLIBRES

Joan Santamaria, *Formulari jurídic català. Primera part: Justícia municipal i Registre civil.* (Josep Bosch, ed.)

Com gairebé tots els escriptors catalans i de molts altres països, Joan Santamaria té més d'una activitat, ja que demés d'escriptor és jutge.

En el primer aspecte, és el que més proves ha donat, en les seves novel·les — la crítica de les quals no anem pas a fer ara —, d'una fecunda imaginació, qualitat rara en els novel·listes catalans. Però, d'ençà — si la

Joan Santamaria

memòria no ens falla — de les *Visions de Catalunya* que subsegüen a les seves novel·les, Joan Santamaria no havia publicat cap llibre.

Heus ací que ara n'ha escrit un, potser el més voluminós de tots els seus, i que encara ho serà més per tal com ha d'anar seguit de dues altres parts. Aquest darrer llibre de Joan Santamaria no correspon pas al primer aspecte de l'autor, el d'escriptor d'imaginació, sinó al segon, ben allunyat per cert de la imaginació, el de la seva professió judicial.

Es, el llibre en qüestió, la primera part, dedicada a Justícia municipal i Registre civil, d'un *Formulari jurídic català*, que comprèn encara una segona part consagrada a tota la tramitació davant els jutjats de primera instància i instrucció, i una tercera part, que tractarà de les actuacions davant els tribunals superiors.

Abans d'escriure una ratlla més, ens cal declarar la nostra absoluta incompetència en la matèria tractada per Joan Santamaria, i, per tant, refiant-nos de la seva autoritat, estem disposats a acceptar a ulls clucs totes les fórmules que ell dona per a navegar en l'envitricollada tramitació judicial.

El que ens interessa sobretot, com a catalans, és que s'hagi publicat aquest llibre que tant de servei ha de fer ara que ja estan traspassats els serveis de Justícia a la Generalitat.

Hem escrit «ha de fer» i potser seria més exacte haver escrit «hauria de fer». Però, com tothom sap i fets recents ho han confirmat prou, la catalanització de la Justícia és gairebé merament nominal. D'un cantó l'hostilitat sorda o declarada, de l'altre la ignorància, segueixen barrant el pas al català en l'administració de Justícia.

Contra la primera, admirablement servida per la catalanofòbia contumax de funcionaris que, malgrat llurs sentiments, s'entesten a continuar volent exercir en un país la llengua del qual no fan cap esforç per aprendre ni comprendre, no és pas del llibre de Joan Santamaria, ni del *Vocabulari jurídic català* que prepara el Col·legi d'Advocats, ni de cap altra obra semblant, que ens podem refiar. Però aquesta qüestió, que darrerament ha arribat al punt de tivantor constatat per tothom, cau fora de l'objecte d'aquestes ratlles.

Contra la ignorància, en canvi, és que el *Formulari* de Joan Santamaria prestarà els més grans serveis.

Els catalans ens trobem, en efecte, amb un handicap a superar, constituït per la interrupció del cultiu de l'idioma — en el sentit que cultiu vol dir alguna cosa més que el seu ús purament familiar — i amb l'educació rebuda, amb ben escasses excepcions, en una llengua estrangera.

Els efectes d'això, allà on s'han fet sentir més ha estat en el tecnicisme, l'evolució de la terminologia del qual no s'ha produït paral·lelament a la de l'idioma.

Tot el que contribueixi a omplir aquesta llacuna ha d'ésser ben acollit, i molt més quan, com en el cas del *Formulari* de Joan Santamaria, l'obra se'n presenta amb totes les garanties exigibles que n'han de fer un instrument precís de la tan necessària catalanització de la Justícia, obra a la qual han de cooperar, potser encara més que els seus funcionaris — que, en general, no demostren massa pressa ni gaire bona voluntat —, els que hi han de tenir tractes.

D'ara endavant, doncs, gràcies a l'esforç de Joan Santamaria, ningú no podrà al·legar ignorància per a excusar-se d'usar el català en els serveis de Justícia.

J. C.

“Les bèsties catalanes”

Catalunya i els catalans a la literatura mundial, com a tema literari: heus ací un bell assumpte per a estudiar. Se'n podria fer, tal volta, una tesi de doctorat. Per part nostra, hem tingut ja ocasió d'aportar més d'una vegada dades sobre aquest tema, respecte a la literatura hongaresa. Avui, però, dedicarem especial atenció a una escena de novel·la hongaresa que no és, per cert, molt afalagadora per als catalans. És una bonica mostra de catalanofòbia sense malícia, inconscientment produïda, digna de figurar al costat de *l'avara poveria di Catalunya* (que encara coneixem molts elements del cos docent de la Universitat, per exemple, tant nacionals com estrangers).

Es tracta d'una novel·la de Marcel Benedek, gran francòfil, traductor de Romain Rolland (i d'una manera mestriosa, veritablement) i autor de llarga sèrie d'obres tant belltrístiques com d'assaigs. Una de les seves novel·les, dedicada als seus alumnes de l'Institut on era professor, és una variant modernitzada del tema del cavaller que va fer un viatge a l'Infern, tan ben conegut en la història de la literatura universal sota el nom de «cicle de la llegenda de Sant Patrici»; també la literatura catalana posseeix mostres d'aquest tema literari tan divulgat. El cavaller es diu, en les llegendes hongareses, Llorenç Tar (o sigui: Llorenç el Calb); el seu nom ha donat el títol de la novel·la del senyor Benedek. En un tros determinat d'ella, un dels companys de Tar explica com eren un dia a la ciutat de Perpinyà, acompanyant amb els altres cavallers hongaresos el rei dels Romans i d'Hongria, Segismon. El cavaller Dionís, que vigilava el palau del rei Segismon, sortí una nit de passeig; «poc faltava que hagués estat l'últim passeig de la meua vida». Donarem extractes de la seva narració d'aquesta nit d'aventures pels carrers de la catalaníssima ciutat de Perpinyà:

«Al carrer obscur, al peu de la muralla, m'he fixat en indeterminades formes humanes. No vaig tenir temps ni per a moure'm; cinc individus em varen atacar al mateix temps, dos em varen agafar els braços, un tercer em tapà la boca amb un drap. Parlaren en veu baixa entre ells. No en comprenia res, però la sonoritat em feia sentir que parlaven en la llengua dels catalans. Els homes de Benet XIII! Poble salvatge i cruel... Si m'han pres a mi, que sóc el guardià del nostre rei, aquesta nit, és que volem fer quelque cosa contra d'ell. No m'amoïnava per la meua vida, però m'ofegava més que el drap amb què em tapaven la boca, la desesperació de no poder almar la guàrdia del rei. Vaig començar a lluitar amb els catalans que m'emportaren amb ells. A la fi, ja tenien prou de la meua resistència; un

d'ells es plantà davant meu, aixecant el seu ganivet...»

«...En aquest moment, arribaren amb passos resonants els valents cavallers hongaresos. Els catalans es donaren a la fuga. Em tregueren el drap de la boca, ràpidament. Jo anet (el noi que el va salvar) em deia que passejant-se amb el professor Makrai pel carrer... es va adonar que gran nombre de catalans s'acostaven ben amagats al palau del rei. Va alarmar la gent del comte palatí d'Hongria per a venir en ajuda del rei, pensant que tot caminant podrien cridar-ne encara d'altres. Es així com va topa amb els meus segrestadors...»

«Fill meu! — sospirà plorosaament Margida.

«El meu net! — deia orgullós el comte Benet.

«Però mentre que m'explicava tot això — continuà el comte Dionís —, no ens vàrem parar ni per un instant. Ja de lluny sentíem els sorolls de la lluita. La plaça estava plena de gent: hi havia almenys unes tres-centes feres catalanes que atacaven els vint hongaresos que muntaven la guàrdia. Nosaltres no érem més d'uns quinze, però no vacil·làrem ni un instant d'entrar en la lluita en nom de Déu, i amb un soroll tan formidable que varen poder creure que érem, en l'obscuritat, uns cent-cinquanta. Per sort, el soroll va fer sortir tots els cavallers hongaresos de tot arreu. Uns quants d'entre ells arribaven amb llums; també les finestres del rei s'il·luminaren; hem vist, a la fi, on era l'enemic.

«...Era una nit terrible i cruel — continuà la seva narració el comte —. No sols els nostres arribaren sempre més nombrosos, sinó també els homes del Papa. Era impossible acabar matant-los tots. El carnatge durà fins a l'albada. Varen caure molts valents cavallers hongaresos, però hi havia molts més morts entre els catalans. Naturalment, el rei n'ha tingut prou de la ciutat de Perpinyà, on li organitzaren semblant divertiment nocturn. A principis de novembre deixàvem la ciutat, amb Papa i tot.»

Així és tot. A *katalan fenevadak*: les bèsties (o feres) catalanes, aquesta expressió no és deu naturalment pas a cap intenció denigrant de l'autor, sinó més bé serveix a enaltir la bravura dels cavallers hongaresos, i amb això, el sentiment nacional. Ens sorpren una mica que un escriptor fins i tot liberal, europeu en el millor sentit de la paraula, s'hagi deixat portar tan lluny pel seu fervor patriòtic.

Com que fa anys vaig poder traduir, per encàrrec de l'Institut d'Estudis Catalans, un estudi d'un historiador hongarès sobre l'entrevista celebrada a Narbona i Perpinyà per Ferran d'Antequera, l'emperador Segismon i el papa Lluna (Benet XIII), sé molt bé que, efectivament, la guàrdia del cos del rei dels Romans estava formada per mil cavallers hongaresos. Així ho diuen també les cròniques catalanes una mica posteriors. Però cap font històrica no sap parlar-nos del romàntic combat nocturn entre els valents cavallers hongaresos i les covades «feres catalanes» que no ataquen sinó sempre cinc contra un... Així, aquest episodi és només una imaginació de la fantasia de l'autor, i un petit document més per a completar la sèrie dels documents que ens testimonien de la valoració dels catalans a l'Estranger (1).

OLIVER BRACHFELD

(1) BENEDEK Marcel: *Pokoljaro Tar Lőrinc*. (Tanitványaimnak ajánlom). Budapest, Dick Manó kiadása (s. d.). 192 pàgines.

En venda la 4ª edició de la famosa obra d'A. E. BAKER

INICIACIÓN
A LA
FILOSOFÍA

Preu: 5 pessetes

LLIBRERIA CATALONIA

3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfons: 12456 i 11147

SI ES-ELECTRIC
I DEL VOSTRE AUTOMOBIL
us el repararan
aviat i bé al
GARATGE ELECTRIC
CARRER MOIA, 618 (Aribau i Diagonal)

Exit en la mida
Corbates innarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11658

CANISERIA
FITO
BARCELONA

ESCOLES GUIMERA

BOQUERIA, 28

ENSENYAMENT PRIMARI

BATXILLERAT-COMERÇ-IDIOMES

PENSIONAT PER A ESTUDIANTS

LES ARTS I ELS ARTISTES

El decorador Jaume Marco Un creuer per la Mediterrània ⁽¹⁾

El dia que algú de Catalunya es decidís a publicar una antologia dels nostres decoradors o d'algun dels grans propulsors de les arts decoratives, no tindria cap dificultat en escollir el nom principal, ja que per mèrits indiscutibles aquest hauria de recaure en el de Jaume Marco.

Marco representa a casa nostra, de fet, l'artista insuperat en la seva especialitat, i això, que no establiria cap categoria donat l'estat inconscient de la decoració catalana, deu estendre's per tant fins arribar a la

posar als seus treballs cap norma dictada per gent de l'altre hemisferi, perquè ha fet del seu ofici un apostolat de la sensibilitat i ha descobert, més que ningú, la necessitat del conjunt a través del seu art i dels seus coneixements innombrables. Jaume Marco compta, a més a més d'aquests valors, amb un altre que ajuda a situar la seva personalitat.

Fou l'inductor de la decoració a casa nostra, fenomen que s'experimentà entre els anys 1916-1918.

El despatx de Jaume Marco

comparació directa amb les grans genialitats contemporànies, particularment per una d'aquestes, Ruhlmann, amb el qual l'únic el parangó de la mobília.

Contribueix a aquesta situació de privilegi la distància que hi ha entre Marco i els altres decoradors catalans, distància que apareix més accentuada encara quan s'examina la base professional respectiva.

Existeix en la professió una enorme taca d'amateurisme com a resultat de la no oficialitat de l'ofici, causa aquesta que ataca profundament el futur del nostre art modern, que en el seu expandiment popular es veu assetjat per mil temptatives indigents que en moltes ocasions el posen en una situació perillosa.

Per mínima base, el decorador deu posseir una cultura artística suficient per a no caure en certs pecats inherents a la ignorància del procés històric dels interiors i dels estils, essent aleshores facultatiu de l'artista el punt just de saber pendre de les ensenyances adquirides la quantitat influencial.

Es així mateix d'una absoluta necessitat una considerable coneixença de tots els oficis col·laboradors. El decorador, home que extra-projectes salva un imprevisit qualsevol, ha de posseir una política ben assegurada per tal d'induir en un moment determinat l'operari a efectuar un canvi, que vol dir millorament. Són imprescindibles aquests coneixements per l'instat de projectar, en el qual obra amb tanta efectivitat la sensibilitat decorativa com les possibilitats d'execució.

Una elemental desconexença d'aquests adinicles del decorador ha fet que a Barcelona aquesta professió es mirés com a cosa a l'abast de l'iniciat per unes superfícies disposicions.

La decoració, si tant al fons es volgués arribar, s'hauria de declarar com a paral·lela de l'arquitectura. Bona nova n'és l'exemple d'Alemanya i d'Itàlia, i bastant el de França, països on les Escoles d'Arquitectura es preocupen de servir una àmplia cultura en aquest sentit.

L'anacronisme i insubstancialitat de la nostra ha procurat l'hegemonia del decorador que ha superat les envestides matemàtiques i terriblement fredes dels projectes dels arquitectes servint-se d'una aplicació del bon gust i de la lògica ordenació de les coses.

Es des d'aquest punt de vista d'entendre integralment la decoració que Marco ha assolit la indiscutibilitat del seu primer lloc, perquè ha tingut la ductilitat de no ante-

Catègoricament fins aleshores el barceloní no té massa la preocupació de posseir un interior sota unes regles severes d'ornamentació. Existeix una fabulosa facilitat per a la improvisació casolana. L'ebenisteria, puixant, treu al carrer excel·lents peces i és el moble pel moble el que constitueix l'interior. Les parets, les làmpares i tots els altres accessoris es veuen supeditats a la personalitat del moble, i tot i observar alguns dels antecedents que consten en llibres *ad hoc*, ve un moment que es negligeix un detall de suma importància. A més, hi ha trágica experiència del modernisme, que impulsa la gent a prescindir d'orientadors, i l'esforç que ha de practicar Marco sobre aquesta massa que reacciona ràpidament cap al classicisme, és enorme. Lluita amb la poca divulgació que ofereix el pis acabat, el qual solament veuen els familiars, i així el treball d'influència revesteix caràcter extraordinari. No obstant, el decorador planta cara a les prevencions, encomana l'entusiasme i acaba per imposar la lògica de l'art modern. Segons diu Marco mateix, l'ajuda una mica el cinema, els interiors del qual desvetllen una confiança de més o menys durabilitat, que és la que fet i fet preocupa més el que encarrega per por que li passi de moda el parament.

Marco ha encarrilat aquest corrent, i tenint en compte que ha informat fortament el que ja avui poden anomenar-se deixebles, passa a figurar en la nostra col·lecció d'artistes com el fundador d'una escola decorativa catalana.

L'estètica de Jaume Marco queda a bastament explicada amb la seva producció, prou coneguda també per a ésser comentada de nou. Respecte a la formació del decorador, Marco té un concepte inexorable. La decoració és un mitjà d'expressió que reclama haver sentat principis en ordre tècnic i estètic que permetin llançar-se a la lluita amb profundíssims coneixements i amb una seguretat personal absoluta per a no anar a parar a desequilibris que l'esnobisme i el funcionalisme fan avui tan assequibles. L'involucrar és un escull de primera magnitud que deu salvar el decorador per a no treure personalitat a la seva obra, i per això i per assolir la línia de conducta, ha de posseir un coixí de ponderació que només dona la possessió d'una cultura a aquest fi orientada.

Marco deu tenir impugnadors. La sospita d'aquesta resistència ens ha fet parlar d'ell extra-decorativament.

La nostra intenció, únicament dirigida al comentari de la seva il·lustre labor social, sense immiscuir-hi la crítica de cap realització seva, no voldria haver desvetllat una contraopinió, sinó exclusivament haver donat a conèixer, o haver recordat, la seva transcendència, sobre la qual no pot crear-se cap competència ni molt menys basar-se cap negativa.

ENRIC F. GUAL

IV.—De Luxor al Caire

La peça arquitectònica més meravellosa d'Egipte—deia en el meu article anterior—és el temple de Luxor. I de quins mitjans s'ha valgut?

D'una proporció inspirada? D'allò que en diuen l'estat de gràcia? Dels anomenats —i malejats— imponderables? Segui el que sigui, hem de reconèixer que l'obra d'Amenhotep III, dit el Magnífic, justifica l'argument l'altres del faraó.

El temple fou construït en el bon temps de la dinastia XVIII. Més tard, a la XIX, Ramsés II hi va afegir un pati porticat. Però quina diferència! Es veu que a l'arquitecte del protagonista de l'*Aida* li fallaven els imponderables.

La disposició de l'obra segueix la mateixa ordenació de tots els temples egipcis, disposició convergent: des dels pilons d'entrada fins arribar al propi santuari.

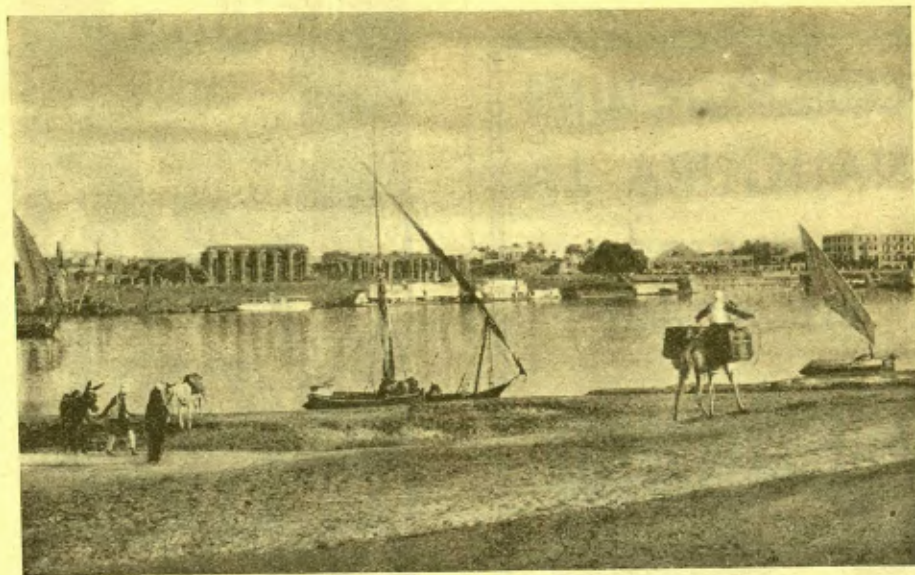
Es cosa sabuda que la planta d'un temple egipci s'ordena per una successió d'estances de major a menor cabuda i, per tant, de menor a major categoria religiosa. Dit breument: el primer estadi és per al poble, el segon per al clergat i el tercer per al faraó. O sigui, el gran pati a cel obert, la sala hipòstila coberta i l'hermètic santuari aparellat. A mida que es va reduint la concurrència disminueix també la llum i l'espai. I el curiós de Luxor és que no sols hi ha concentració en la part moral i material, sinó també en la qualitat artística de l'obra. A mida que us aneu apropant a l'estança divina, les pedres adquireixen un major estat de gràcia.

El primer pati que es troba és el de Ramsés II, que ja hem remarcat com el fragment més inferior del conjunt. Després segueix un passatge de dues rengleres de columnes amb el calze obert i el fust allisat (primer terme del gravat). Aquestes columnes són d'una robustesa imponent, però no tenen l'afinada línia de les de flor tancada del pati següent (segon terme). En aquest pati veiem una de les troballes més encertades de l'art egipci. La potència d'aquestes flors tancades de papyrus no té la pesantor de Karnak. La robustesa d'aquestes columnes és curiosament delicada. Si no presenten la lògica funcional de les columnes gregues, s'adiuen, en canvi, amb la fantasia transcendent de l'art egipci.

una gran impressió; emociona com les obres més bones del Brunelleschi. I a la fi hem arribat al *Sancta-Sanctorum*, amb les parets de granit farcides de baixos relleus admirables. Aquí experimento la màxima saturació arquitectònica de tota l'estada a Egipte. Es l'hora d'aquells «imponderables» i cal aprofitar-la perquè no passa sovint. Però el meu encantament dura poca es-

amb l'arquitectura no hi ha manera de situar-se; no arribarem mai a aixecar l'últim vel. Per a escatir les causes d'aquest fet insòlit hauríem de començar un assaig, impropri durant un viatge.

Del famós obelisc egipci, d'aquest raig de sol simbòlic, no cal parlar-ne perquè tots hauréu vist el de la plaça de la Concòrdia que formava parella amb el que hi ha a

Luxor

tona: el *drogman* amb la seva sonsònia estereotipada m'esborgeix l'encanteri. Pel guia ha arribat l'ocasió de fer remarcar un baix-relleu «no apte per a senyoretes». Alguns turistes celebren la troballa; almenys, han trobat una cosa que valia la pena.

Després de visitar Luxor i Karnak hom comença a entendre el sentit de la construcció egípcia. S'ha parlat molt del seu factor transcendent; s'ha discutit molt per arribar a classificar els ordres arquitectònics.

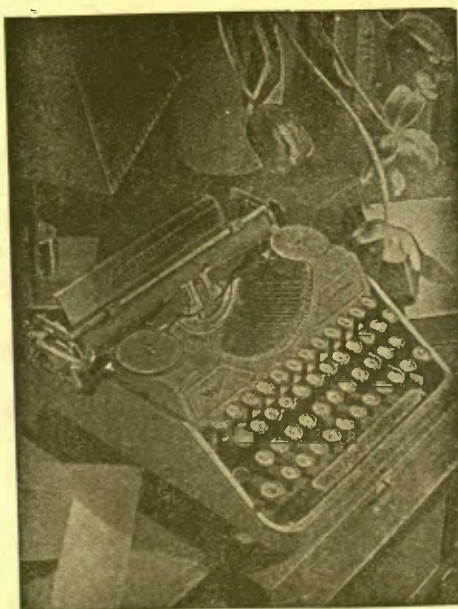
Luxor

Després d'aquest pati entrem a una mena de sala hipòstila (columnata del fons). Ja s'apropa el moment culminant d'encarar-nos amb el déu Amon. La claror es va apagant i el sostre s'abaixa. Unes passes i ja som al vestibul de la cambra misteriosa. Aquest vestibul amb quatre columnes centrals fa

SERÁ VERDAD?...

Aquel boxeador famoso en su juventud se quebró. Etcheves intervino. Etcheves. ¿Es Uzcudun, Schmeling, Baer o el gigante Carnera? Para el caso, es igual. Lo cierto es que curó.

Es patente de INSTITUCIÓN HERNIARIA, Balmes, 8. Barcelona.

CONTINENTAL

Clarís, 5. • Teléfono 19763
BARCELONA

Però sembla que el cànon egipci es conserva hermètic; les columnes i els entaulaments tenen l'alçada i l'amplada que els dona la gana. Arquitectura anàrquica, per tant? No en dona pas la sensació.

La impressió que dona és, més aviat, de cosa reglamentada. Però, en comptes d'una ordenació mètrica presenta — com en totes les grans èpoques —, una emotivitat condicionada.

Per altra banda, remarcarem que l'arquitectura egípcia és l'antitesi de la construcció funcionalista d'avui dia. Les afinitats que hi pugui haver són de fisonomia externa, mai de contingut.

Hi ha, però, en aquesta arquitectura un fons irreductible que ens fa difícil poder-la assimilar del tot. Per més bona voluntat que s'hi posi no arribarem mai a compenetrar-nos amb la seva sensibilitat. I no crec que sigui ni el seu exotisme ni la seva significació transcendent que ho dificulti, perquè això no passa amb la pintura i l'escultura. En aquestes arts, una vegada us heu situat, podeu assolir el mateix grau d'assimilació que en un dibuix xinès. En canvi

Luxor. Entre els dos germans hi ha, avui, una petita diferència de color. La mateixa diferència — posem per cas — de la pell d'una monja de clausura a la d'un soci del Club de Natació.

Diuen que per traslladar l'obelisc de Luxor a París s'hagueren d'enderrocar una trentena de cases, es construï un vaixell especial i que els treballs duraren des de l'agost del 1831 — que fou embarcat al Luxor — fins el 25 d'octubre de 1836 que fou enlairat ben dret i ben plantat al centre de la plaça.

Fins ara — que jo sàpiga — l'obelisc de la Concòrdia, amb tot i no estar dintre d'una gàbia, encara no s'ha escapat. No hi hauria per què. Té molta més clientela que el seu company del Nil i fins l'han il·luminat pels quatre costats. En una paraula: ha fet sort.

Seria, però, de desitjar que l'obelisc que féu Mehmet-Ali a Carles X no es repetís gaire sovint. Perquè l'obelisc s'ha de veure en la seva pròpia salsa: enlairant-se des de la terra arenosa com una flama, o baixant dels ulls de Ra com un raig de sol.

Després d'una nit de vagó-llit tornem a trobar-nos al Caire. Ara és el moment d'entrar al museu, després d'haver recorregut la Vall. A París, Berlín i Londres he vist moltes peces importants de l'art faraònic, però per arribar a aconseguir una certa familiaritat s'ha d'entrar al Bulac. En aquest museu es pot seguir tot el procés de l'art egipci. Per conegut que sigui, permeteu-me unes notes al marge.

Tots sabeu que l'època culminant de l'escultura egípcia es presenta, de bon principi, a la IV i V dinasties. Aquestes figures de pedra calissa i algunes de fusta són les obres més emocionants del museu del Caire.

Al Louvre n'hi ha prou amb un escriba d'aquests perquè el museu s'inflami. En aquestes escultures, probablement, la plàstica no ha assolit aquell grau totalitari dels grecs, però, en profunditat, segurament arriben a un nivell superior.

La mirada d'aquests personatges de la IV i V dinasties és una mirada — valgui la paraula — cap a l'eternitat.

Una figura de Praxíteles us dona la impressió que si es tornés de carn i ossos, la podríem presentar, tot seguit, a Nicolau d'Oliver i Carles Riba i aviat s'entendrien. Però a un xicot de la IV dinastia, em sembla que no hi hauria manera de fer-lo seure al voltant d'una taula de cafè. Passaria per la Rambla com un somiatriute, amb la vista saturada de la divina essència del Ka. És que hi ha manca d'humanitat en aquestes figures? Ben al contrari, més aviat hi ha un excés d'anímisme.

MÀRIUS GIFREDA

(Acaba a la pàgina següent)

(1) Vegi's MIRADOR, números 289, 290 i 292.

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya): : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova: : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova: : FERRO MANGANES: : FERRO SILICI: : SOCARRIMAT i SECAT de fons: : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica: : GENERADORS, BOMBES, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

M. PINTÓ
CAMISER

ESPECIALITAT EN LA MIDA :: CREACIONS EXCLUSIVES

RAMBLA DE LES FLORS, 18
TELEFON 18834

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. • Telèfon 17047: BARCELONA

PANORAMA

Els trofeus de Mickey

Hom diu que en la pròxima edició de l'Enciclopèdia Britànica, hi haurà un article sobre Mickey Mouse, i això ja és una gran consagració.

Earl Theisen, conservador del Museu del Cinema, de Los Angeles, ha reunit una copiosa documentació sota el títol: *Història dels Dibuixos animats des del Fenaquistocopi a Mickey Mouse*. Mentrestant, algú ha fet aquesta llista de distincions atorgada al pare de la criatura, o del ratolí, Walt Disney.

4 juliol 1933. — Walt Disney rep un gat sense cua de part del governador de l'illa de Man. (Aquesta illa anglesa compta amb dues particularitats: que s'hi celebra el Tourist Trophy i que la seva raça de gats es distingeix per no tenir cua.)

Setembre 1933. — S. G. M. Jordi V, abans d'anar a una sessió de cinema, insisteix perquè al programa hi hagi una pel·lícula de Mickey.

COLISEUM

INAUGURA LA
temporada
avui nit amb

DIRECTOR

NORMAN TAUROG

Un tema que interessa a tots,
explicat entre un diluvi de rialles
pel més simàptic i documentat
dels mestres

ES UN FILM PARAMOUNT

30 setembre 1933. — Will Rogers, Joseph Schenck, Charlie Chaplin i von Kleinsmid, president de la Universitat de la Califòrnia del Sud, són *speakers* en la recepció organitzada amb motiu del cinquè aniversari de Mickey.

17 novembre 1933. — Walt Disney rep una recompensa excepcional de l'Acadèmia d'Arts i Ciències Cinematogràfiques per la seva creació de Mickey.

14 desembre 1933. — Al Saló d'Hivern de

l'Institut Artístic de Chicago són exposats dibuixos de Mickey i de les *Silly Symphonies*.

21 desembre 1933. — Mrs. Marion Sabbin, de Nova York, ofereix a Disney una medalla per «serveis eminents prestats als infants».

18 gener 1934. — La medalla «The Poor Richard Achievement», concedida cada any a un nordamericà sobresortint, és atorgada a Walt Disney a títol de «creador d'alegria».

FRANCE-ESPAÑA

FILMS CHARLES POULET

19, Rue Saint Vincent de Paul Consell de Cent, 296
PARIS BARCELONA

Famosos films sonors de producció
francesa de pròxima estrena a Barcelona

MIREYA

Film de la cèlebre òpera
MUSICA DE GOUNOD.
OBRA MESTRA
DE MISTRAL

EL ABATE
CONSTANTINO
Amb JOCELYN GAEI, del
Teatre Francès de París

ALMA DE CLOWN
Amb PASQUALI, del
Teatre Francès de París

FLOFLOCHE
Famosa comèdia amb el gran
ARMAND BERNARD

Dos grans documentals autèntics titulats:

A L'ENTORN
D'UNA EVASIO
que fa referència a les presons de la
Guaiana Francesa i a l'afer Staviski

VERDUN

Documental de la Gran Guerra, amb
tota la seva tràgica grandiositat

Un film excepcional

Dirigida per

ARCHIE MAYO

WESTERN ELECTRIC COMPANY OF SPAIN

es complau a anunciar als senyors empresaris i al
públic en general la pròxima introducció a
Espanya del nou sistema de
reproducció sonora

PROCEDIMENT INTEGRAL

(WIDE RANGE)

Un formidable avenç en la
cinematografia espanyola

Adaptable a totes les nos-
tres instal·lacions existents

PROCEDIMENT INTEGRAL

Plaça Catalunya, 22 : BARCELONA : Tels. 22015-22016

17 març 1934. — L'Acadèmia d'Arts i Ciències Cinematogràfiques lliura a Walt Disney una estatueta d'or.

20 març 1934. — L'Acadèmia d'Arts i Lletres de L'Havana atorga a Walt Disney un diploma d'honor especial.

19 abril 1934. — Walt Disney és anomenat membre honorari del British Art Workers Guild.

9 maig 1934. — Walt Disney és un dels quatre llorejats de l'American Art Dealers Association i rep una medalla d'or per «serveis prestats a l'art americà».

I prou, per ara.
Esperem, però, que aquesta llista encara s'allargará més.

FEMINA

DEMA PASSAT, DISSABTE

Inauguració de la temporada
ESTRENA

El retorn de la "parella ideal"
secundats per

**JAMES DUNN
GINGER ROGERS**

Una producció Winfield Sheehan
dirigida per JOHN BLYSTONE

Un creuer per la Mediterrània

(Ve de la pàgina 7)

La pintura i escultura de l'Antic Imperi podeu acusar-la de tantes «lleis de frontalitat» com vulgueu, però davant de l'estat vivent d'aquestes obres no hi ha llei que hi valgui. Una figura de la IV dinastia no té pretensions «artístiques», no té cap aspecte «pictòric», no té cap mania decorativista, no té velleitats arcaïtzants. Es senzill, natural i fresca com una rosa: la simplicitat dels prínceps Rahotep i Nefert, la naturalitat d'un Cheik-el-Beled i la frescor d'un Kefrèn.

D'aquesta empena gairebé inicial, l'Egipte en viurà fins a l'època renaixentista de la XVIII dinastia.

De les sales de l'època clàssica passem a les destinades al final de l'Antic Imperi. Les obres de les dinasties VI a XI segueixen els models anteriors amb certes suggerències estilitzadores. Les figures s'allarguen amb intent renovador, per decaure, més tard, en el més inhàbil barbarisme. L'expressionisme alemany n'ha tret alguna cosa d'aquest període estilitzat.

De l'Imperi Mig o Medieval — de la XI a la XVIII — hi ha ben poca cosa al museu del Caire i en els altres museus del món. Manca de material i manca d'interès. Salvant excepcions molt remarcables, els tipus manifesten la melangia de les èpoques subalternes.

En els finals de l'Imperi Medieval tornem — amb la invasió dels hicsos — a un segon barbarisme.

A les sales reservades al Nou Imperi es pot seguir clarament el renaixentisme vigorós de la dinastia XVIII; el realisme original del curt període de Tell-el-Amarna (amb l'herètic Akenaton al davant i l'escultor Tutmés al darrera), i la maduresa, un xic cansada però exquisida, de la XIX dinastia. De la XX a la XXVI l'art va vivint de la injecció renovadora.

A la sala de l'època saïta sembla que tornem a l'Antic Imperi, i hi tornem d'una manera acadèmica. I en les sales de l'època ptolomeica retrocedim a un neoclassicisme.

Els tresors trobats a la tomba de Tutankamon estan al primer pis. Només per enunciar-los necessitaria un espai extens. Ben mirat, són tan coneguts que no cal insistir-hi. Si valués és el material, ho és més encara l'element immaterial. En tots els detalls es veu l'exquisit treball de les acaballes de la dinastia XVIII.

I encara no hem parlat de les mòmies, del gran misteri faraònic, de la màxima atracció del viatge. Però no en podem parlar perquè les mòmies que fins l'any 1928 foren exhibides en aquestes sales, han estat traslladades a un lloc digne de la seva nissaga i a resguard de les mirades tafaneres. La dignitat dels còptes s'ha imposat a la golafreia turística.

Així com per veure danses orientals s'ha d'anar a París, per veure mòmies egípcies s'ha d'entrar al British o al Louvre.

La civilització actual, ja les fa aquestes coses.

MÀRIUS GÍFREDA

BALART I SIMÓ

Presenten per a la pròxima temporada 1934-35
una selecció de pel·lícules d'innegable qualitat

ENTRE LES PARIADES EN ESPANYOL SOBRESURTEN

El negro que tenía el alma blanca
(producció OR nacional), últim film que ha dirigit B. Perojo

Diez días millonaria La traviesa molinera
que acaba de rodar Josép Buchs dirigida per d'Arrast i Soriano

En material europeu donarà a conèixer, i segurament logran un èxit ruidós

Canción de Primavera
opereta dirigida per Carl Frohlich

Rayo de Sol Me estorba el dinero
amb Anabella i Gustau Frohlich deliciosa opereta

Aventura en el Sudexpres
amb Charlotte Susa

20 assumptes més entre espanyol, europeu i americà

PER A MES DETALLS:

ARAGO, 249 - Telèfon 72592 - BARCELONA

METROPOL: demà divendres, ESTRENA

un film ple de poesia, de sentimentalisme i humanitat